

strategia tworzenia i finansowania ZMP

f i n a n e
 w e r s j e
 p r o d u k t ó w

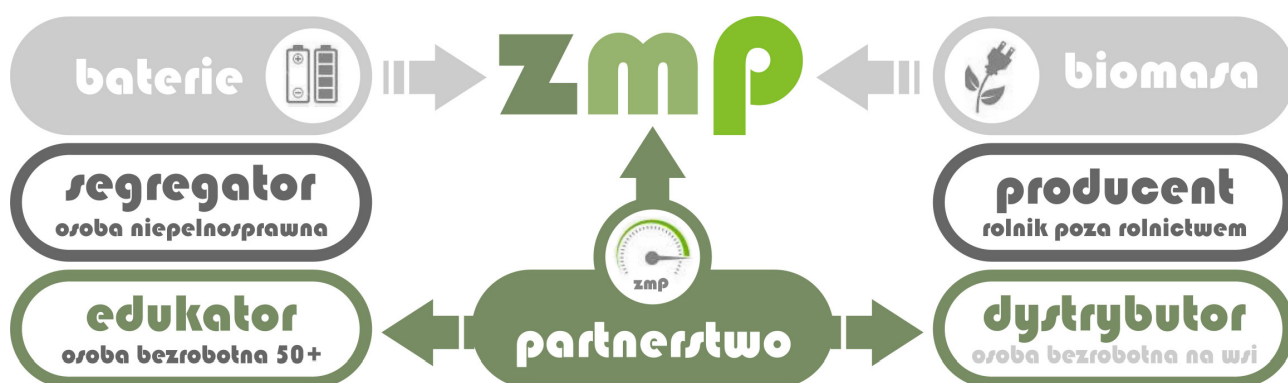

zmp

strategia tworzenia i finansowania ZMP

SPIS TREŚCI

PROBLEMY i POTRZEBY będące punktem wyjścia strategii	3
Możliwości i potrzeba tworzenia ZMP w kontekście badań projektowych	3
ZMP w modelu innowacji społecznych	3
NARZĘDZIA realizacji strategii, czyli INNOWACJE SPOŁECZNE	12
ZMP w obszarze recyklingu	14
ZMP w obszarze biomasy	15
ZMP w obszarze partnerstwa lokalnego	16
ETAPY realizacji strategii i PLANY tworzenia ZMP	18
PF9: STRATEGIA tworzenia i finansowania ZMP w gminie	18
CELE partnerstwa lokalnego na rzecz ZMP	26
DZIAŁANIA związane z tworzeniem ZMP	27
PROJEKTY związane z finansowaniem ZMP	28
Karta Zasobów – KAPITAŁ Partnerstwa	34
Karta Działań - KIERUNKI rozwoju Partnerstwa ZMP	35
MAINSTREAMING innowacji ZMP	36

PROBLEMY i POTRZEBY będące punktem wyjścia strategii

GRUPY DEFAWORYZOWANE NA RYNKU PRACY i ich aktywizacja zawodowa w obszarze zielonej gospodarki są głównym kontekstem niniejszej strategii, która powstała w oparciu o wyniki i rekomendacje projektu innowacyjnego *Innowacyjne możliwości tworzenia zielonych miejsc pracy szansą dla województwa podlaskiego*. Nowe możliwości pracy dla osób bezrobotnych po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych czy też wsparcie mieszkańców obszarów wiejskich poszukujących pracy lub dywersyfikujących swoją działalność rolniczą są kluczowym efektem zastosowania innowacji wypracowanych w tym projekcie oraz działań prezentowanej poniżej strategii tworzenia i finansowania Zielonych Miejsc Pracy (ZMP) na terenie gminy objętej lokalną współpracą. Strategia bazująca na 8 innowacyjnych narzędziach kreowania popytu na nowe kompetencje pracowników jest w tym ujęciu instrumentem polityki rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz polityki społecznej w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i integracji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

ZMIANA GOSPODARCZA związana z dynamicznym rozwojem **zielonej gospodarki** oraz tendencjami demograficznymi takimi jak niż demograficzny, starzeniem się zasobów oraz reorientacja zawodowa mieszkańców wsi stawia przed instytucjami rynku pracy, samorządami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami nowe wyzwania dotyczące wsparcia procesu zatrudnienia w nowych obszarach pracy grup pozostających do tej pory poza rynkiem pracy. Strategia bazująca na 8 produktach finalnych spiętych klamrą lokalnej współpracy staje się w tym ujęciu instrumentem przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą w drodze partnerstwa lokalnego.

De dwa konteksty powstawania zaprezentowanej poniżej strategii są jednocześnie kluczową rekomendacją dotyczącą możliwości jej zastosowania w nowym okresie programowania w latach 2014-2020. Punktem wyjścia zaprezentowanej koncepcji tworzenia i finansowania ZMP były jednak, w pierwszej kolejności, badania możliwości tworzenia nowych miejsc pracy w obszarze recyklingu oraz produkcji i dystrybucji biomasy realizowane przez partnerów projektu.

Możliwości i potrzeba tworzenia ZMP w kontekście badań projektowych

RECYKLING i potencjał zatrudnieniowy zbiorów. W ramach projektu przeprowadzono badanie: *Diagnozy i analizy problemu zbiórki zużytych baterii oraz ZSEiE*, w którym określono następującą sytuację wyjściową do dalszych testów. **Raport** wskazuje, iż gospodarka UE stanęła w obliczu spowolnienia gospodarczego. Kryzys przyniósł z sobą zwolnienia grupowe i wzrost bezrobocia. W województwie podlaskim bezrobocie w ostatnich latach, od końca 2010r. do marca 2013r., wzrosło z 13,2% do 15,5%. **Szansą poprawy sytuacji na rynku pracy jest tworzenie zielonych miejsc pracy (ZMP)**, które poza wprowadzeniem rozwiązań przyjaznych środowisku, oznaczają przede wszystkim podniesienie jakości życia mieszkańców, zwiększenie konkurencyjności gospodarki, wygenerowanie realnych zysków finansowych oraz umocnienie ekologicznej tożsamości. ZMP to miejsca pracy przyjazne środowisku naturalnemu, których rozwój utożsamia wzrost świadomości ekologicznej. Zahamowanie negatywnego wpływu człowieka na środowisko wymaga radykalnych zmian, przy zapewnieniu nowych miejsc pracy dla osób bezrobotnych i warunków dla rozwoju ich kwalifikacji. Planuje się, że realizowany projekt umożliwi również ścisłą współpracę między jednostkami samorządów terytorialnych a mieszkańcami. **Zwiększenie zaangażowania mieszkańców** w zakresie prawidłowego gospodarowania ZSEiE oraz zużytych bateriami, uszczelnienie systemu zbiórki i odzysku odpadów, oznacza iż mniej odpadów trafiać będzie na składowiska co ograniczy emisję szkodliwych i uciążliwych substancji i materiałów. Koncepcja tworzenia ZMP idealnie wpisuje się w kierunek rozwoju gospodarczego regionu. Działania służyć będą podniesieniu poziomu świadomości oraz aktywności zawodowej, a tym samym podnoszeniu jakości życia mieszkańców,

zwiększeniu konkurencyjności gospodarki, umacnianiu ekologicznej świadomości. Tworzenie ZMP, tak zwane „zazielenianie” **lokalnych rynków pracy** jest pożądanym zjawiskiem, a jak pokazują prognozy, zielona gospodarka będzie angażowała coraz większą liczbę pracowników. To koncepcja rozwoju społeczeństwa w kierunku poszanowania zasad zrównoważonego rozwoju, wykorzystująca możliwości technologiczne przyjazne środowisku naturalnemu oraz społecznie odpowiedzialnego biznesu za obecne i przyszłe pokolenia. Głównym inicjatorem działań w zakresie przekształcania dotychczasowej gospodarki w gospodarkę zgodną ze zrównoważonym rozwojem jest Komisja Europejska. Podstawowymi dokumentami upowszechniającymi koncepcję jest Strategia Lizbońska, Zielona Karta i Biała Karta. Strategia Lizbońska, przyjęta w 2000r. zakłada ramy programowe przejścia z gospodarki industrialnej do gospodarki opartej na wiedzy, rozwoju przedsiębiorczości, wzroście zatrudnienia i zmianie modelu życia społecznego w oparciu o zrównoważony rozwój zgodnie ze środowiskiem naturalnym. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego UE na lata 2010-2020. Została zatwierdzona przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r. zastępując, realizowaną w latach 2000-2010, Strategię Lizbońską. Z kolei, Green Paper on CSR (Zielona Karta, 2001r.), propagując nowy model gospodarki przyjaznej środowisku wprowadza strategię rozwoju opartą na inwestycjach w kapitał ludzki, nowe modele zarządzania i edukację sprzyjającą ochronie środowiska. W Polsce, zielona gospodarka jest tematem nowym, zarówno od strony uregulowań prawnych jak też praktycznych wdrożeń czy osiągnięć. Głównymi przyczynami są zbyt powolne procesy tworzenia polskiego prawa ekologicznego spójnego z standardami Unii Europejskiej oraz ograniczone możliwości finansowania inwestycji, związanych z ochroną środowiska.

Projekt zakłada wykazanie pewnych zależności i wykazanie tendencji niezbędnych do opracowania wzorów służących do szacowania rzeczywistych ilościowych i jakościowych zasobów użytkowanych sprzętów, ZSEiE oraz zużytych baterii i akumulatorów przenośnych. Opracowanie nowych mechanizmów umożliwi podjęcie działalności w sektorze zielonej gospodarki, oczywiście przy aktywnej współpracy gmin i miast, będzie mogło zostać przełożone na pozostałe obszary województwa podlaskiego. Diagnoza i analiza problemu zbiórki zużytych baterii i ZSEiE będzie obejmować również element edukacji ekologicznej skierowanej przez nauczycieli do uczniów szkół podstawowych oraz ich opiekunów.

Przepisy wchodzące w życie 1 lipca 2013r., nakładają na gminy nowe obowiązki. Gminy stają się właścicielami odpadów wytworzonych przez mieszkańców. Stworzenie punktów zbiórki odpadów, lokalnych instalacji do segregacji odpadów lub stworzenie działającej sieci zbiórki ZSEiE i zużytych baterii umożliwi powstanie Zielonych Miejsc Pracy, które nie tylko korzystnie wpłyną na lokalny rynek pracy, zapewnią stały dochód gmin co przełoży się na korzystny wpływ na środowisko naturalne.

Jednym z problemów województwa jest brak sprecyzowanego programu rozwoju zielonej gospodarki i brak instrumentów jego realizacji. Pomimo braku narzędzi, temat rozwoju zielonej gospodarki podejmowany jest coraz częściej. Niniejsza diagnoza przedstawia możliwość stworzenia Sieci Zbiórki ZSEiE i zużytych baterii. W rozdziale zaproponowano osiągalne i proste rozwiązania, możliwe do adaptacji zarówno na terenie gmin/miast przebadanych ankietowo jak również na pozostałym obszarze województwa. Propozycja stworzenia **Sieci Zbiórki** jest możliwością stworzenia aktywnej, zintegrowanej polityki regionalnej. Biorąc pod uwagę wymogi selektywnej zbiórki i odbierania od mieszkańców odpadów komunalnych gminy miejskie lub miejsko-wiejskie stoją przed problemem stworzenia warunków do selektywnej zbiórki odpadów „u źródła” dla zabudowy wielorodzinnej. Rozwiązaniem jest stworzenie sieci punktów zbiórki, przypisanych np. do danej spółdzielni lub dla większego obszaru dla zabudowy o większym stopniu rozproszenia. Z jednej strony miejsca te powinny być łatwo dostępne, z drugiej strony należałoby ograniczyć możliwość ingerencji mieszkańców w jakość i ilość segregowanych odpadów. Można więc uznać, iż tego typu punkty powinny być tak zlokalizowane aby mieszkańcy nie mieli problemu z dotarciem do nich

oraz nie musieli pokonywać długiej drogi aby do nich dojechać. Nie bez znaczenia są także dni i godziny otwarcia. Zapewne lepiej dla mieszkańców, jeśli punkty będą czynne w porach popołudniowych, a także w soboty. Gminy mogą prowadzić punkty selektywnego zbierania odpadów we własnym zakresie na przykład poprzez własne jednostki organizacyjne lub realizować to zadanie na podstawie umowy z podmiotem zewnętrznym. Raport zakłada powstanie efektywnie działającej Sieci Zbiórki w skład której wchodzić będą sąsiadujące gminy/miasta. Sieć tworzyć będą punkty zbiórki rozmieszczone w terenie. Na kilka punktów zbiórki przypadać będzie jeden magazyn do gromadzenia zebranych odpadów do czasu ich przekazania odbiorcom, pełniący również rolę punktu logistycznego. W związku z tym, że prowadzona będzie działalność w zakresie selektywnej zbiórki ZSEiE i zużytych baterii i akumulatorów przenośnych od mieszkańców, wymagane będzie zdobycie odpowiednich pozwoleń i decyzji w zakresie ochrony środowiska. Jednostka zbierająca, będzie musiała uzyskać zezwolenie na transport lub zbieranie odpadów wydane przez Starostę właściwego ze względu na miejsce działalności. Następnie należy złożyć wniosek o nadanie nr rejestrowego do GIOŚ.

Problem tworzenia ZMP w gminach wydaje się trudny ze względu na ekonomikę przedsięwzięcia polegającego na przerzuceniu części obowiązków na gminny oraz na **znikomą współpracę podmiotów publicznych z sektorem prywatnym i mieszkańcami**. Jednak z przeprowadzonych badań wynika, iż będzie to nie tylko efektywne ekonomicznie ale również w dalszej perspektywie czasowej bardzo opłacalne przedsięwzięcie. Innowacyjność działania **Sieci Zbiórki** polega na wypracowaniu, upowszechnieniu i wprowadzeniu praktyk nowych i efektywniejszych sposobów na rozwiązywanie problemów na rynku pracy w województwie, zmniejszanie bezrobocia wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez tworzenie nowych ZMP dla osób bez specjalistycznych kwalifikacji. Funkcjonowanie zaproponowanego systemu umożliwi przełożenie rozwiązań, funkcjonujących w największych europejskich aglomeracjach na rynek lokalnych gmin i miast oraz pomoże uszczelnić system gospodarowania odpadami w postaci zużytego sprzętu i zużytych baterii i akumulatorów przenośnych. W szacowaniu potencjalnych zysków, pod uwagę należy wziąć ryzyko związane ze zmianami cen surowców na rynkach światowych, wahaniami kursów wymiany walut pomiędzy przyjętym na świecie kursem referencyjnym a polską złotówką. Ryzyko kontrahenta można zminimalizować współpracując z doświadczonym i wiarygodnym partnerem, odbiorcą który jest w stanie zapewnić stałe ceny w okresie kilku lub kilkunastu miesięcy oraz dysponuje know-how i możliwościami pozwalającymi na sprzedaż konkretnych odpadów na precyzyjnie wybranych rynkach zbytu, jak również zapewni metody zbiórki i instalacje do segregacji odpadów komunalnych, które pomogą oddzielić ze strumienia odpady takie jak ZSEiE czy zużyte baterie. Przejęcie odpadów przez gminy umożliwia im zbudowanie efektywnych przedsiębiorstw. Ustawa daje więc gminom bardzo duże możliwości, które dzięki dobrej koordynacji z istniejącymi przedsiębiorstwami oraz placówkami naukowymi mogą zaowocować powstaniem innowacyjnych podmiotów działających w szeroko rozumianym sektorze gospodarki odpadami. Mieszkańcy oddawać będą zużyte sprzęty oraz zużyte baterie i akumulatory przenośne w punktach sieci zbiórki, których ilość zależeć będzie od wielkości obsługiwanego obszaru. Ważne jest ulokowanie punktów, umożliwiające łatwy dojazd w widocznych i często uczęszczanych miejscach (tj. w sąsiedztwie poczty, punktów handlowych czy przychodni). W punktach zbiórki oddawane będą stare, nie działające sprzęty RTV i AGD. W ramach sieci zakłada się również prowadzenie zbiórki z terenu zużytych sprzętów wielogabarytowych gospodarstwa domowego takich jak: chłodziarki, zamrażarki, lodówki, pralki, zmywarki, kuchenki czy grzejniki elektryczne. W ramach sieci funkcjonować będzie samochód dostawczy, który jeden raz na tydzień prowadzić będzie zbiórkę wielkogabarytowych elektroodpadów po wyznaczonej wcześniej trasie. Działalność ta musi być ściśle skoordynowana z samorządem. Trasa przejazdu powinna odbywać się po wcześniejszym dokładnym zaplanowaniu. Punkty zbiórki prowadzić będą ewidencję zebranych odpadów. Z punktów zbiórki odpady przekazywane będą do magazynu/ów, gdzie prowadzony będzie wstępny podział na grupy i rodzaje oraz przygotowanie do

transportu lub załadunku. W magazynie prowadzona będzie również ewidencja ilości i jakości odpadów, co umożliwi uzyskiwanie konkretnych ofert cenowych od potencjalnych odbiorców oraz umożliwi uzyskanie danych niezbędnych do sporządzenia zestawień zbiorczych dla sprawozdawczości. W przypadku zawarcia współpracy z firmami posiadającymi status przetwarzającego i recyklera, odpady będą sprzedawane tym odbiorcom. W celu **zwiększenia efektywności zbiórki w ramach sieci**, poza dobrym dostępem do takich punktów (placówki oświatowe, przychodnie, urzędy oraz punkty poczty), bardzo pomocne mogą okazać się akcje edukacyjne i promocyjne polegające na wymianie ZSEiE i zużytych baterii na gadżety związane ze wspieraniem ochrony środowiska (sadzonki drzew w sezonie, żarówki energooszczędne, biodegradowalne worki na śmieci, torby ekologiczne itp.). Może warto by było zastanowić się nad wprowadzeniem programu lojalnościowego, gdzie mieszkańcy mogliby uzyskać punkty za oddanie odpowiedniej ilości zużytych baterii lub ZSEiE, które następnie mogłyby być wymienić na atrakcyjne nagrody. Działanie to poprawiłoby i utrwaliło prawidłowe postępowanie z odpadami w przypadku części osób. Udział promocji Sieci Zbiórki podczas festynów i imprez plenerowych organizowanych przez władze samorządu to również ważny element. W celu prowadzenia edukacji ekologicznej mieszkańców niezbędny będzie udział ośrodków edukacji, lokalnych organizacji turystycznych.

Możliwości finansowania publicznych kampanii edukacyjnych popularyzujących wiedzę na temat postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym ze względu na ich szkodliwy wpływ na środowisko pochodzić może ze środków organizacji odzysku, które można uzyskać w dwojaki sposób - od organizacji odzysku, które mają obowiązek corocznie przeznaczyć na ten cel 5% przychodów oraz od wprowadzających sprzęt, niezrzeszonych w organizacjach odzysku – którzy mają obowiązek corocznie przeznaczyć na ten cel 0,1% przychodów. Co roku, GIOŚ prezentuje dane o niewykorzystanych środkach przeznaczonych na ten cel. Niestety, nadal brakuje współpracy zarówno wśród organizacji odzysku, jak i z gminami, które są odpowiedzialne za zbiórkę ZSEiE na swoim terenie. Działania gmin związane ze zbiórką ZSEiE, zsynchronizowane z działaniami edukacyjnymi mieszkańców i wsparciem finansowym oraz merytorycznym organizacji odzysku, mogłyby przynieść satysfakcjonujący i trwały efekt końcowy w postaci działającej Sieci Zbiórki.

Możliwość określenia rentowności przedsięwzięcia na obecnym etapie jest bardzo trudna. Od 1 lipca wchodzi w życie nowe przepisy reformujące gospodarkę odpadową. OD tego momentu gmina staje się właścicielem odpadów wytwarzanych przez mieszkańców. Związane jest to również z podniesieniem opłat nałożonych na właścicieli nieruchomości nawet kilkakrotnie w porównaniu z obecnie obowiązującymi (zależnymi bezpośrednio od stawek firm wywożących). Gminy z jednej strony dysponować będą wyższymi środkami z drugiej muszą sprostać bardzo skomplikowanemu systemowi zbiórki, odzysku i utylizacji każdego rodzaju odpadów. Analiza pod kątem czy dany system Sieci Zbiórki będzie w stanie funkcjonować samodzielnie bez udziału pomocy z samorządów jest czysto teoretyczna. Nie zmienia to faktu, że każda z gmin jest zobowiązana do osiągnięcia poziomów zbiórki. Koncepcja ZMP w ramach Sieci Zbiórki wpisuje się idealnie w czas i miejsce. Dlatego warto wskazać szacowane poziomy dochodów z tytułu sprzedaży ZSEiE, przyjmując następujące, średnie wagi sprzętów:

- lodówka jednodrzwiowa 20 - 35 kg
- lodówka dwudrzwiowa z zamrażalnikiem 60 - 80 kg
- pralka 60 - 80 kg
- zmywarka 40 – 60 kg
- kuchenka elektryczna 45 - 60 kg

Przykładowe ceny odbioru poszczególnych rodzajów zużytych sprzętów na 04.2013 roku.

Nazwa zużytego sprzętu	Cena netto zł/kg	Cena netto zł/tona
Komp. Stacjonarne, serwery, laptopy kompletne	1.20 - 1.70	1 200 – 1 700
Monitory LCD, Telewizory	0.10-0.30	100-300
Klawiatury, myszki, fax, kopiarki, drukarki	0.40-0.50	400-500
Uzbrajane szafy rozdzielające energetyczne	1.50	1 500
Telefony komórkowe bez baterii	5.00-38.00	5 100-38 tys.
Centrale telefoniczne stare	1.90	1 900
Lodówki całe	0.56-0.75	560-750
Pralki całe	0.55	550
Drobne AGD	0.20	200
Odkurzacze	0.30	300
Radia, Hi-Fi	0.15	150
DVD, video	0.45	450
Drukarki, skanery	0.28	280

Idąc krok dalej, w ramach magazynu **można prowadzić działalność polegającą na rozbiórce i segregowaniu** pewnych grup ZSEiE, np. złomu komputerowego. W ramach tego demontażu można uzyskać jednolite frakcje surowców, które posiadają znacznie atrakcyjniejsze ceny na rynku. Poniższa tabela przedstawia przedziały cenowe dla poszczególnych elementów pochodzących z demontażu zużytych sprzętów.

Przykładowe ceny odbioru poszczególnych elementów z demontażu ZSEE na 04.2013 roku.

Nazwa podzespołu	Cena netto zł/kg	Cena netto zł/tona
Procesory, zależnie od rodzaju	130-1050	130 tys. – 1 mln
Płyta główna	18-27.00	18 -27 tys.
Karty graficzne, muzyczne, sieciowe	20-21.00	20 -21 tys.
Płyty z telefonów komórkowych i serwerów	30.00	30 tys.
Taśmy komputerowe (szelki)	4.10	4 100
Cd-rom, DVD-rom, stacje dyskiekt FDD, ZIPy	1.50-1.90	1 500 – 1 900
Dyski twarde w całości, HDD	5.0-6.00	5 000 – 6 000
Zasilacze komputerowe z kablem	1.50-2.00	1 500 – 2 000
Pamięci RAM złote piny	50.00-90.00	50 – 90 tys.
Plastik obudowy ABS/PS szary	0.50	500
Plastik obudowy ABS/PS czarny	0.15	150
Silniki elektryczne - małe z urządzeń	1.0	1 000
Silniki elektryczne- większe np. odkurzacze	2.0-2.50	2 000 – 2 800
Styczniki, przekaźniki, wyłączniki duże	2.20	2 200

Stawka przekazania BATERII bezpośrednio do ostatecznego przetwarzającego wynosi 1 300 PLN za tonę baterii i akumulatorów przenośnych. W przeliczeniu na kilogramy cena wynosi 1.30 PLN. Ale należałoby podjąć współpracę z jedną z organizacji odzysku. Skorzystać można z dopłat oferowanych przez podmioty realizujące obowiązki wprowadzających baterie lub akumulatory. Realizując zbiórkę we współpracy z organizacją odzysku można otrzymać dopłaty nie większe niż wartość maksymalnej stawki opłaty produktowej, czyli nie więcej niż 9 PLN za 1 kg zebranego odpadu w postaci zużytych baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych. Należy zastanowić się nad podjęciem współpracy z organizacjami odzysku, dzięki której można znacznie zwiększyć dochody z tytułu funkcjonowania Sieci Zbiórki, otrzymując dodatkowe środki wspomagające zbiórkę i transport odpadami. Stawki określone są zawsze indywidualnie, ale nie będą przekraczać wartości maksymalnych stawek opłat produktowej dla poszczególnych grup sprzętów i baterii.

PRODUKCJA BIOMASY jako obszar nowej pracy zielonej gospodarki. W ramach projektu przeprowadzono badanie: *Diagnoza i analiza problemu zastępowania konwencjonalnych surowców energetycznych biomasą w ramach projektu pt. „Innowacyjne możliwości tworzenia zielonych miejsc pracy szansą dla województwa podlaskiego”*. Raport z badania opracowany przez Partnerów projektu wskazuje iż Zielone miejsca pracy mogą powstawać w każdym sektorze gospodarki, pod warunkiem, że osoby zatrudnione są bezpośrednio lub pośrednio zaangażowane w ochronę środowiska na danym terenie. Zielone miejsca w założeniu nie szkodzą środowisku, wykorzystują potencjał lokalnych społeczności i konsolidują ludzi wokół interesujących pomysłów. Na szczególną uwagę władz lokalnych i społeczeństwa powinny zasługiwać miejsca pracy powstające w branżach innowacyjnych ukierunkowanych na osiąganie oszczędności w użytkowaniu zasobów naturalnych i energii zarówno dla celów produkcji, i konsumpcji.

Zielone miejsca pracy w sektorze odnawialnych źródeł energii cechują się tym, że powstają w wyniku zasady zrównoważonego rozwoju. Ich rozwój związany jest z przekonaniem, że zmiany klimatyczne są efektem działalności człowieka, więc ich ograniczenie wymaga zmian ekonomicznych, zapewniających zachowanie środowiskowego dobrostanu i zapewnienie nowych miejsc pracy. Istotnym elementem zielonych miejsc pracy jest partnerstwo tych grup społecznych, a nadrzędnym celem ich działania jest wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności na ich terenie oraz wykorzystywanie lokalnych zasobów, w tym lokalnych zasobów pracy. Zmiany klimatu w coraz większy sposób oddziałują na politykę i gospodarkę, a co za tym idzie również na rynek pracy. Wg raportu „Pracując dla KLIMATU” inwestycje w zieloną energię mogą stworzyć w kraju do 2020 r. ponad 350 tys. nowych miejsc pracy. Zamieszczone w raporcie analizy ukazują, że inwestycje w energetykę odnawialną to nie tylko konieczność ochrony klimatu ale też nowe miejsca pracy głównie w otoczeniu rolnictwa i sektora energetycznego. Tworzenie zielonych miejsc pracy przynosi najlepsze rezultaty na poziomie samorządowym. Działania tego typu na terenie gmin czy miast zwane są „zazielenianiem” lokalnych rynków pracy. W procesie tym aktywny udział biorą władze lokalne, inwestorzy, instytucje finansowe, przedsiębiorcy i działacze organizacji społecznych. Od inicjatywy władz i umiejętności stworzenia silnej koalicji z lokalnym biznesem oraz organizacjami społecznymi będzie zależeć rozpoczęcie procesu przekształcania gospodarki w przyjazną środowisku. Doświadczenia innych krajów pokazują, że zielona gospodarka będzie absorbowała bardzo dużą liczbę pracowników o wysokich kwalifikacjach. Zielone miejsca pracy mogą zatem stać się pomysłem na zwalczanie bezrobocia i wykluczenia społecznego przy wykorzystaniu biomasy na cele energetyczne w sposób zrównoważony. Z badań przeprowadzonych w gminach wynika, że jest duże zainteresowanie władz lokalnych jak i społeczności lokalnej rozwojem energetyki opartej o własne zasoby biomasy.

Rozwój energetyki rozproszonej w coraz większym stopniu opiera się na wykorzystaniu biomasy, jako opał dla elektrociepłowni i ciepłowni. Baza surowcowa, dostępna dla kreowania wzrostu gospodarczego oparta jest na odnawialnych surowcach, co nie oznacza, że technologie ich pozyskiwania i przerobu są

optymalne i nie stwarzają zagrożeń dla środowiska naturalnego. Dlatego tak ważnym jest uzyskanie pozytywnej opinii środowiskowych dotyczących lokalizacji nowych lub rozbudowy istniejących obiektów energetycznych. Odrębne znaczenie mają w tym kontekście odpowiednio konstruowane plany zagospodarowania przestrzennego analizowanych gmin, które muszą uwzględniać zachowanie jakości lasów, gleb i wód. Największym bogactwem naturalnym analizowanych gmin jest przyroda, które podobnie jak całe województwo należy do regionów o najczystszej jakości środowiska naturalnego nie tylko w Polsce, ale i w Europie, zróżnicowanym krajobrazie i bioróżnorodności. Ponadto gminy jak i całe województwo wchodzi w skład ekoregionu „**Zielone Płuca Polski**”. Dużą wagę przykładają się do zrównoważonego leśnictwa i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w tym samego rolnictwa jako potencjalnych obszarów w których generowane będą nowe zielone miejsca pracy. Rolnictwo w analizowanych gminach może być silnym zapleczem surowcowym dla energetyki opartej o biomasę. Należy podkreślić, że na tle innych regionów kraju warunki produkcji roślinnej są zdecydowanie mniej korzystne. Warunki klimatyczne cechują się długotrwałą zimą, krótkim przedwiośniem i stosunkowo niską średnią temperaturą roczną. W wyniku tych warunków w regionie są niższe plony niż przeciętne w kraju. W gminach dominuje rolnictwo ekstensywne, szczególnie w grupie gospodarstw rolnych nastawionych na produkcję roślinną. Z punktu widzenia produkcji biomasy na cele energetyczne i zielonych miejsc pracy sytuacja rolnictwa w gminach ma w tym obszarze wymiar pozytywny i jest pole dla zwiększenia jego produktywności przy zachowaniu wszystkich zasad rozwoju zrównoważonego. Rolnictwo i gospodarka leśna są źródłem wielu surowców dla przemysłu, a także rosnącym na znaczeniu dostawcą biomasy dla energetyki rozproszonej. Istnieją w gminach sprzyjające warunki dla rozwoju wielofunkcyjnego rolnictwa i obszarów wiejskich, polegającego na podejmowaniu działalności gospodarczej w obszarze produkcji biomasy, przetwarzania na paliwa oraz wykorzystania na cele energetyczne na obszarze ich pozyskania. Ich uprawa, wstępna obróbka i transport do obiektów energetycznych spowoduje dodatkowy popyt na siłę roboczą i nowe miejsca pracy.

Przeprowadzone badania wskazują na duże **zainteresowanie biomasą na cele energetyczne** co spowoduje rozwój technologii pozyskiwania, logistyki, składowania i przetwarzania biomasy na różnorodne produkty energetyczne. Co spowoduje konieczność budowy systemów (sieci), które będą zajmować się gromadzeniem (transport i zbiór), wstępnym przetwarzaniem oraz magazynowaniem biomasy. Przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii pozyskiwanych z biomasy podstawowym czynnikiem, decydującym o powodzeniu funkcjonowania obiektu energetycznego jest zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości potrzebnej biomasy. W celu uniknięcia wielokilometrowego transportowania dużych mas biomasy, zasadne jest tworzenie lokalnych rynków biomasy, równoważących podaż i popyt. Stworzenie systemu logistycznego pozwoli na realizację celu głównego tj. pośrednictwo (poprzez wszystkie ogniwa łańcucha logistycznego) na lokalnym rynku biomasy - gwarantowanie, z jednej strony producentom biomasy odbioru ich produktu na podstawie wieloletnich kontraktacji, lub bezpośredniego zakupu, a z drugiej strony przedsiębiorstwom energetycznym dostaw odpowiedniej ilości paliwa dobrej jakości, w dłuższym horyzoncie czasowym. Wdrożenie systemu logistycznego zapewni rozwój lokalnych rynków biomasy energetycznej i zapewnienie ich właściwe funkcjonowanie, zainicjuje rozwój branży energetyki biomasowej, jako elementu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

W zależności od wykorzystania biomasy na cele energetyczne potrzeby kadrowe będą dotyczyły szerokiej gamy pracowników. Działających w obszarze logistyki, przygotowania biomasy, projektów instalacji wytwarzających energię, budowy instalacji, opartych na nowoczesnych technologiach, mechaników i inżynierów do utrzymania ruchu w obiektach energetycznych. Dodatkowo wprowadzenie przez UE systemu oceny obiektów budowlanych pod względem zużycia energii. Spowoduje wzrost popytu na specjalistów ds. audytu energetycznego w obszarze zielonej gospodarki.

Dzięki rozwojowi produkcji biomasy zostanie stworzony „mikro segment”. W skład nowego segmentu lokalnej gospodarki będą wchodzić:

- 🌱 Produkcenci biomasy (rolnicy);
- 🌱 Podmioty przygotowujące biomasę do wykorzystania energetycznego;
- 🌱 Podmioty wytwarzające energię z biomasy;
- 🌱 Podmioty wytwarzające urządzenia na potrzeby produkcji i przygotowania biomasy na cele energetyczne oraz wytwarzania energii z biomasy;
- 🌱 Podmioty zajmujące się logistyką biomasy;

Zgodnie z wyżej przeprowadzonymi analizami przychody uzyskiwana z produkcji biomasy i jej wykorzystywania na cele energetyczne powinny wystarczyć na pokrycie kosztu stworzonych „zielonych” miejsc pracy oraz wygenerowanie dodatniego dochodu. Poniżej przedstawiono ogniwa wchodzące w segment produkcji biomasy oraz źródła finansowania zielonych miejsc pracy w poszczególnych ogniwach.

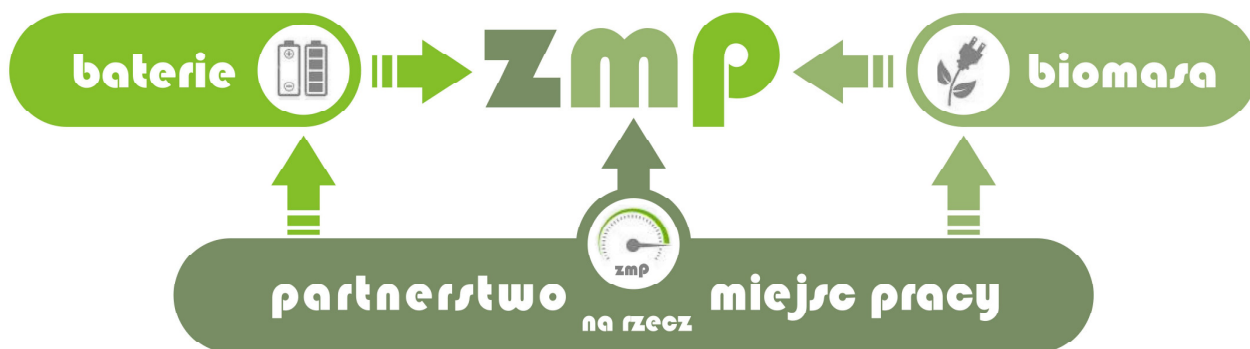
Potencjalne źródła finansowania ZMP w ramach ogniw segmentu biomasy

BIOMASA	ZMP	FINANSOWANIE
PRODUKCJA biomasy	W przypadku biomasy rolniczej rolnicy W przypadku biomasy leśnej leśnicy W przypadku biomasy pochodzącej z odpadów komunalnych nie będą generowane nowe miejsca pracy	Przychody ze sprzedanej biomasy W przypadku sprzedaży do lokalnych wytwórców biomasy / energii będą to środki pochodzące z regionu W przypadku sprzedaży do zewnętrznych wytwórców biomasy / energii będą to nowe środki, „ściągnięte” do regionu
Przygotowanie biomasy na cele energetyczne (suszenie, magazynowanie)	Pracownicy obsługujący suszarnia Pracownicy obsługujący magazyny (w przypadku magazynów lokalnych pracownicy ochrony)	Źródła finansowania miejsc pracy w tym ogniwie będą analogiczne jak w poprzednim
Wytwarzanie energii na potrzeby rynku wewnętrznego	W przypadku lokalnej ciepłowni będą to osoby do bieżącej obsługi – zapewnienie ciągłego wsadu do kotła Osoby zajmujące się konserwacją urządzeń Osoby zajmujące się zarządzaniem (m.in. kontraktacja dostaw)	Przychody uzyskane ze sprzedaży: energii ciepłej do odbiorców na rynku lokalnym energii elektrycznej do dystrybutorów energii elektrycznej lub odbiorców lokalnych (przedsiębiorcy) chłody do odbiorców na rynku lokalnym
Urządzenia do produkcji biomasy na cele energetyczne oraz wytwarzania energii	Pracownicy biurowi / handlowcy Pracownicy fizyczni Monterzy wytworzonych urządzeń	Przychody uzyskane od odbiorców z rynku lokalnego i zewnętrznego
DYSTRYBUCJA logistyka i transport	Osoby zajmujące się załadunkiem i rozładunkiem dostaw biomasy Kierowcy Pracownicy serwisów (zazwyczaj to będzie dodatkowa część etatu) W przypadku firm zewnętrznych osoby zarządzające (zazwyczaj to będzie dodatkowa część etatu)	Przychody z dostarczonej biomasy W przypadku sprzedaży do lokalnych wytwórców biomasy / energii będą to środki pochodzące z regionu W przypadku sprzedaży do zewnętrznych wytwórców biomasy / energii będą to nowe środki, „ściągnięte” do regionu

ZMP w modelu innowacji społecznych

ZIELONA GOSPODARKA w dobie kryzysu gospodarczego traktowana może być jako wymyślna idea lub kosztowny kaprys bogatych społeczeństw, na który nie stać gospodarek rozwijających się. Tymczasem wdrażanie postulatów zielonej gospodarki może w rzeczywistości okazać się jedynym, dostępnym w czasie spowolnienia, instrumentem ożywiania rynku pracy, kreowania popytu na nowe kwalifikacje zawodowe, produkty i usługi, kojarzone z oszczędnością, obniżaniem kosztów życia i produkcji. **Zielone miejsca pracy - ZMP** związane z wdrażaniem zasad zielonej gospodarki mogą być **szansą zawodową** dla osób pozostających dziś poza rynkiem pracy, w szczególności osób niepełnosprawnych, osób po 50 roku życia oraz osób bezrobotnych na obszarach wiejskich, gdzie zielony sektor gospodarki ma naturalne warunki wzrostu. W takim ujęciu **ZMP** leżą w obszarze zainteresowań nie tylko ekologów czy ekonomistów, ale także specjalistów instytucji doradczych i szkoleniowych, publicznych służb zatrudnienia czy samorządów lokalnych. Poszukiwanie instrumentów promocji zielonych miejsc pracy, a w szczególności kreowania popytu na zielone kompetencje, usługi i produkty staje się wyzwaniem dla instytucji rynku pracy. Wyzwanie to zyskuje na randze w kontekście nowej strategii województwa podlaskiego na lata 2014-2020, w której zieloną gospodarkę wskazano jako strategiczny obszar rozwoju regionu wymagający wsparcia poprzez nowe instrumenty i modele interwencji.

BADANIA I EWALUACJA przeprowadzone w ramach projektu w formie współpracy ponadnarodowej, eksperymentu społecznego z udziałem 5 gmin oraz w drodze ewaluacji zewnętrznej wypracowanych rozwiązań potwierdzają przyjęty powyżej sposób rozumowania, wskazując liczne przykłady kreowania nowych miejsc pracy w związku z realizacją postulatów zielonej gospodarki. Dobre praktyki zagraniczne dowodzą występowania w praktyce sprzężenia zwrotnego - zielona gospodarka kreuje nowe miejsca pracy i popyt na nowe kompetencje, z drugiej zaś strony edukacja zawodowa i podaż nowych kwalifikacji zawodowych związanych z ZMP wspierają rozwój zielonej gospodarki, która z jeszcze większą siłą kreuje nowe miejsca pracy, na zasadzie **efektu śnieżnej kuli**. Zainwestowanie przez rząd niemiecki w latach 2001-2006 5,2 mld. dolarów w ocieplenie budynków i instalacje OZE przyniosło 20,9 mld dolarów inwestycji i 140 tys. nowych miejsc pracy. Kluczem do zainicjowania wzrostu w tym obszarze jest więc równoległe pobudzanie popytu i podaży na kwalifikacje związane z ZMP przez wszystkich interesariuszy aktywnego, dynamicznego i żywego rynku pracy. Działania te powinny być podejmowane zgodnie ze specyfiką regionu, przy wykorzystaniu jego silnych stron. Dlatego też w ramach przedmiotowego projektu realizowanego w województwie podlaskim, charakteryzującym się dużym udziałem obszarów wiejskich, przyjęto **dwa obszary interwencji**, jakimi jest odzyskiwanie zużytych baterii i sprzętu elektronicznego i elektrycznego ZSEE oraz pozyskiwanie i dystrybucja biomasy. Badania wskazały na konieczność uwzględnienia **trzeciego obszaru** (społecznego) związanego z partnerskimi, lokalnymi działaniami stymulowania podaży i popytu na ZMP w wybranych wcześniej obszarach zielonej gospodarki:

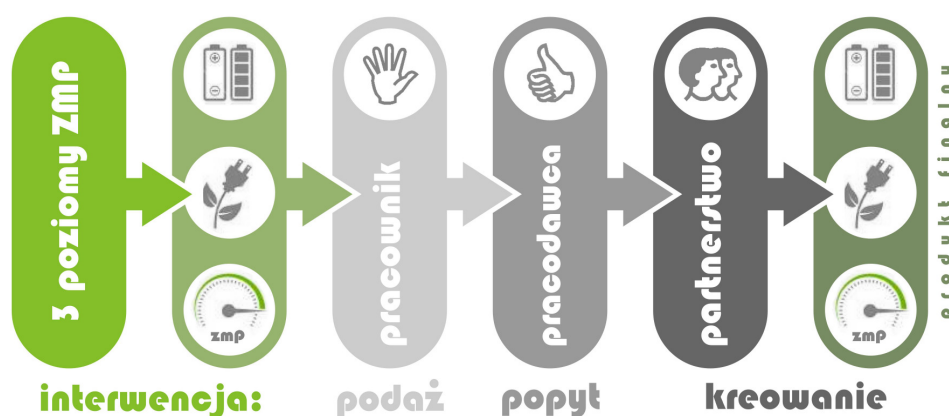

Zgodnie z tym schematem na powstawanie ZMP wpływają przede wszystkim **czynniki gospodarcze** (ekonomiczne i biznesowe przedstawione **strzałkami poziomymi**) związane z opłacalnością odzysku baterii i ZSEE (łączonego na podstawie rekomendacji z przeprowadzonego testu dodatkowo ze zbiórką używanych ubrań i nakrętek plastikowych) oraz dystrybucji biomasy (pozyskiwanie, produkcja, dostawy do elektrociepłowni, biogazowni). Kluczowe dla zaproponowanego modelu (oraz dla realizacji celów VI priorytetu PO KL) jest dostrzeżenie wpływu na proces tworzenia ZMP **czynników społecznych** (politycznych, prawnych czy edukacyjnych - przedstawionych poprzez **strzałki pionowe**). Zgodnie z tym schematem ZMP można kreować **bezpośrednio** poprzez przepisy, standardy organizacyjne lub kryteria strategiczne dotacji zachęcające do tworzenia ZMP oraz **pośrednio** poprzez pobudzanie popytu i zwiększanie świadomości i potrzeb uczestników procesów gospodarczych w wymiarze poziomym.

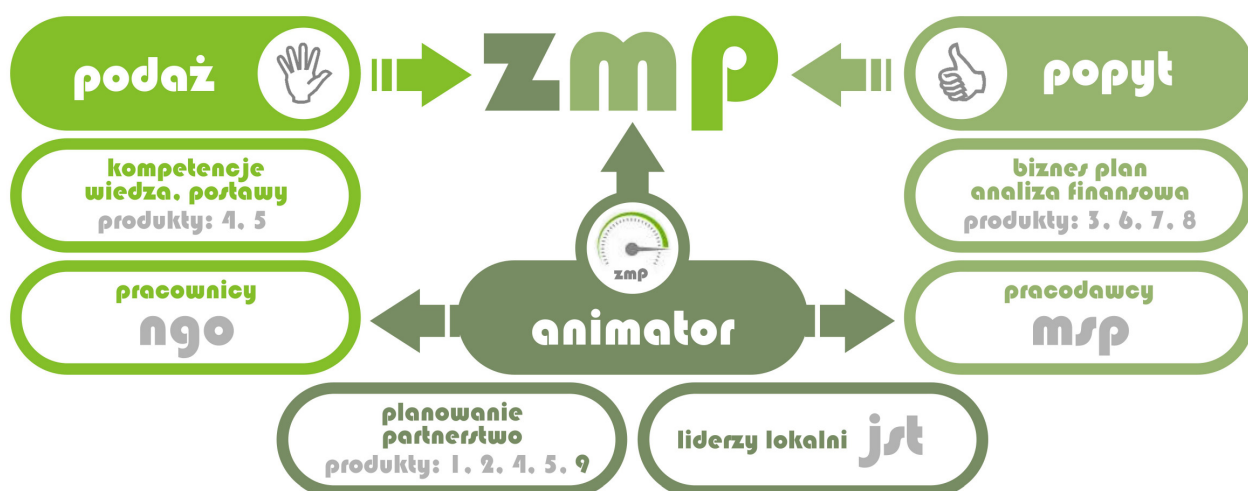
W UJĘCIU WIELOSEKTOROWYM ZMP powstają tam, gdzie pojawia się **zysk** (wynik finansowy) umożliwiający ich finansowanie oraz tam, gdzie pojawia się **społeczna potrzeba** (powszechna i akceptowalna) uzasadniająca ponoszenie kosztu ZMP (na przykład wsparcie poprzez dotacje ZMP grup defaworyzowanych społecznie). Zważywszy na fakt, iż w drugim wymiarze konsensus społeczny jest warunkiem finansowania ZMP, działania muszą mieć **CHARAKTER PARTNERSKI** angażujący szerokie spektrum społeczne, którego potencjał staje ważnym elementem analizy finansowej działań lokalnych podejmowanych w obszarze zbiórki **BATERII** (w tym szerszy recycling) oraz pozyskania **BIOMASY**.

NARZĘDZIA realizacji strategii, czyli INNOWACJE SPOŁECZNE

INNOWACJĄ projektu jest **integrowanie w jednym modelu** komplementarnych działań związanych z tworzeniem ZMP. Z jednej strony mamy **działania zwiększające popyt na pracę i kompetencje ZMP** (związane z argumentami ekonomicznymi czy biznesowymi dla **PRACODAWCÓW**) z drugiej zaś strony **działania zwiększające podaż nowych kompetencji zawodowych ZMP**, gotowość do świadczenia pracy w zakresie nowych usług i produktów związanych z zieloną gospodarką (związane z kompetencjami, edukacją i rozwojem zawodowym **PRACOWNIKÓW**). Całość spina trzeci obszar (**LOKALNE PARTNERSTWO**) związany z **kreowaniem lokalnych warunków** dla ZMP:

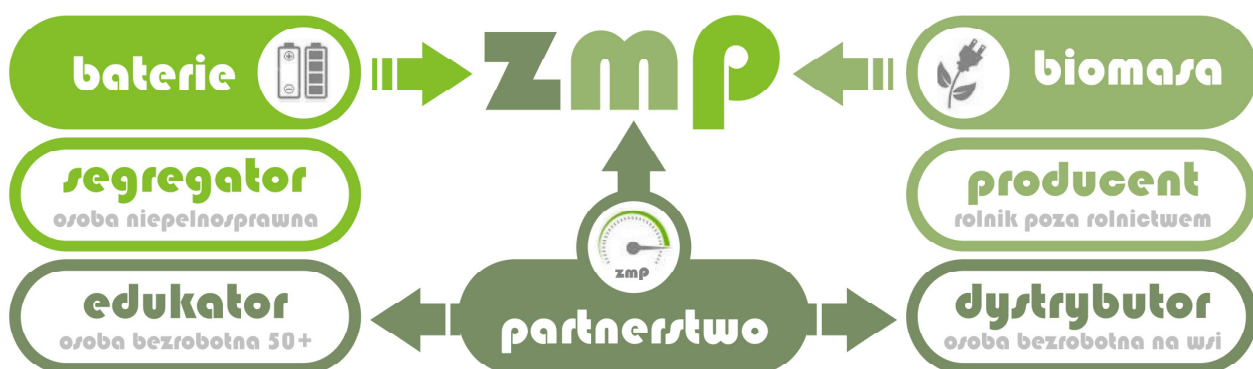
3 POZIOMY INTERWENCJI wymagają odrębnych **instrumentów RYNKU PRACY** kierowanych zarówno do pracowników (osób bezrobotnych) jak też pracodawców (MSP) czy lokalnych samorządów i instytucji rynku pracy (JST, NGO). Dla trzech poziomów inicjowania ZMP przewidziano odmienne działania i dostosowane do nich produkty finalne kierowane **do trzech grup UŻYTKOWNIKÓW** innowacji (9 produktów) odpowiadających 3 wskazanym obszarom, według poniższego schematu:

INNOWACYJNOŚĆ projektu wynika z dedykowania 3 poziomów interwencji 3 grupom odbiorców i użytkowników. W praktyce rynku pracy brak jest tego typu rozwiązań, a przedsięwzięcia ograniczają się do ogólnych działań promocyjnych kształtujących popyt na zielone produkty i usługi. Równoległe zwiększanie podaży pracy (nowych kompetencji zawodowych, w szczególności przedsiębiorczych) wspiera rozwój zielonej gospodarki, która z jeszcze większą siłą (na zasadzie efektu kuli śnieżnej) kreuje popyt na prace w ZMP. **Kolejnym aspektem innowacji** na poziomie modelu, jest wybór kluczowych użytkowników innowacji dla każdego z 3 poziomów interwencji (**NGO** w zakresie kształtowania i rozwoju kompetencji, postaw i wiedzy; **MSP** w zakresie biznes planów i analiz finansowych nowych przedsięwzięć oraz **JST** w zakresie animowania lokalnych akcji, kampanii i wieloletniej współpracy trzech sektorów w zakresie baterii, ZSEE i biomasy). Dopasowanie konkretnych użytkowników do poszczególnych poziomów wdrożenia ZMP istotnie zwiększa możliwości zastosowania w praktyce zaproponowanego modelu.

INNOWACYJNOŚĆ projektu dotyczy więc zdywersyfikowania działań kreujących ZMP w różnych obszarach rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Zaproponowano więc **3 OBSZARY** charakteryzujące się wysokim potencjałem tworzenia nowych zawodów związanych z ZMP. W każdym z tych obszarów zdiagnozowano w wyniku badań i eksperymentu społecznego **realne możliwości pracy w nowych ZMP** a kluczowym efektem przeprowadzonego testu jest rekomendacja poszerzenia pierwszego obszaru ZMP (**BATERIE**, w tym szeroko rozumiany recykling) o zbiórki używanych ubrań i plastikowych nakrętek.

INNOWACYJNOŚĆ projektu wynika z powiązania obszarów pracy ZMP z grupami defaworyzowanymi na rynku pracy. Modelowe rozwiązanie uwzględnia kompleksowo **ODBIORCÓW** wypracowanych innowacji, czyli **osób bezrobotnych** z uwzględnieniem głównych grup defaworyzowanych na rynku pracy a innowacją jest dopasowanie **4 modelowych zawodów ZMP** do **3 obszarów pracy** wraz z propozycją dopasowania **4 nowych zawodów ZMP** do **4 grup defaworyzowanych**:

WYBÓR 4 ZAWODÓW ZMP dokonany na podstawie badań i konsultacji ponadnarodowej nie wyczerpuje całego zbioru ZMP związanych ze zbiórkami, biomasą czy partnerstwem lokalnym, jednak w innowacyjny sposób dopasowuje do 3 obszarów działań 4 grupy odbiorców (osób bezrobotnych) w specyficznej sytuacji na rynku pracy (**osoby niepełnosprawne, 50+, bezrobotni na obszarach wiejskich** oraz **odchodzący z rolnictwa**) uwzględniając (dostosowując) typowe predyspozycje tych osób do aktywności zawodowej w danym obszarze działalności gospodarczej lub społecznej. Podejście to umożliwia wypracowanie narzędzi doradczych i edukacyjnych nie tylko w zakresie 4 różnych zawodów ale także 4 grup defaworyzowanych na rynku pracy, co zwiększa wartość dodaną całego eksperymentu.

INNOWACYJNOŚĆ rozwiązań występuje więc **na kilku poziomach szczegółowości** - obok nowego modelu rozwiązywania problemu (opisane wyżej innowacje w zakresie modelu tworzenia ZMP) zaoferowano dodatkowo innowacje **na poziomie produktów finalnych**. Innowacje w tym przypadku dotyczą metody wsparcia, sposobu rozwiązania konkretnych barier czy zaspokojenia potrzeb typowych dla poszczególnych użytkowników i odbiorców. Jest to **poziom 9 produktów finalnych** oraz konkretnych narzędzi składających się na te produkty: nowe opisy stanowisk pracy, profile kompetencyjne, narzędzia diagnostyczne (różne dla 4 zawodów ZMP dedykowane dla specjalistów NGO wspierających osoby bezrobotne), poradniki, kalkulatory (dla 2 obszarów gospodarczych ZMP dedykowane dla MSP) oraz plany, działania, strategie i wzory organizacyjne (dla 3 poziomów interwencji ZMP dedykowane dla JST oraz liderów społecznych animujących proces tworzenia ZMP w gminie).

PRODUKTY FINALNE przetestowane i pozytywnie ocenione w eksperymencie społecznym z udziałem różnorodnych gmin składają się na **3 INNOWACYJNE MODELE** odpowiadające trzem wskazanym wyżej obszarom społeczno-gospodarczemu kreowania ZMP. **Kompleksowe zastosowanie całego modelu** zwiększa szanse właściwego działania innowacji, jednak nie jest warunkiem koniecznym wdrożenia, gdyż poszczególne produkty finalne (pakiety narzędzi) mogą być zastosowane przez użytkowników osobno w interesującym ich zakresie, zgodnie z zaproponowanymi 3 MODELAMI interwencji:

ZMP w obszarze recyklingu

🗑️ **Baterie** (w tym szeroko rozumiany recykling), czyli odzysk zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE) **a w wyniku rekomendacji z procesu testowania także używanych ubrań i plastikowych nakrętek** to pierwszy obszar interwencji projektu tworzący model promocji ZMP z zastosowaniem 6 produktów finalnych testu. Badania potwierdziły, iż odzysk ZSEE i baterii posiada wysoki potencjał rentowności - ceny skupu (baterie 0,34 PLN/kg, sprzęt elektroniczny drobny 0,3 PLN/kg, monitory 0,2 PLN/kg, lodówki 0,5 PLN/kg) uzasadniają finansowanie ZMP związanych bezpośrednio ze zbiórką, lecz przede wszystkim z segregacją baterii i rozbiórką urządzeń, celem pozyskania metali szlachetnych. Przekazanie do Organizacji Odzysku materiałów segregowanych lub wstępnie rozmontowanych istotnie zwiększa wynik finansowy całego przedsięwzięcia i lokuje miejsca pracy związane z segregacją (ZMP: SEGREGATOR) w gminach objętych interwencją (testem) wpływając na lokalny rynek pracy. Jednocześnie badania wskazują na bardzo niski w stosunku do krajów Unii Europejskiej a w szczególności w stosunku do Niemiec (partnerstwo ponadnarodowe) poziom odzysku baterii i ZSEE. Poziom zbierania ZSEE w Polsce w 2011 roku osiągnął poziom 27,80 % i daleki jest od norm przyjętych w UE (w Niemczech 70%), co wskazuje na wysoki potencjał wzrostu dla tego obszaru działań. Można więc spodziewać się, iż przy wdrożeniu rozwiązań niemieckich (będących inspiracją dla testowanego modelu) poziom odzysku a co zatem idzie opłacalności wzrośnie na tyle, iż działanie będzie mogło trwale finansować miejsca pracy związane ze zbiórką, segregacją baterii i demontażem ZSEE w gminach objętych modelową interwencją. W badanych gminach przeszło 20% mieszkańców przechowuje ZSEE w domu, a ponad 5% wyrzuca wraz z odpadami komunalnymi, co

wskazuje na niską świadomość a jednocześnie spory potencjał wzrostu odzysku w efekcie planowanych interwencji. Badanie wskazało, iż oparcie planu zbiórki na akcjach społecznych zwiększają ich efektywność. Możliwości tworzenia ZMP w obszarze koordynowania tego typu akcji uwzględnione zostały w trzecim obszarze problemowym (**PARTNERSTWO**), niemniej na tym etapie badania potwierdziły zasadność uwzględnienia w planie zbiórki i odzysku oraz analizie finansowej tych akcji czynników społecznych związanych z kapitałem społecznym gminy (ilość i jakość organizacji pozarządowych, w tym związanych z ekologią i pomocą społeczną, ilość placówek kształcenia, w tym ilość uczniów, ilość parafii i jakość relacji gminy z Kościołem, Caritasem i inne wpływające na skuteczność podejmowanych akcji społecznych). Wyniki badań i eksperymentu dają podstawę do uwzględnienia w finalnej wersji produktu elementów niefinansowych związanych z wolontariatem, zaangażowaniem społecznym w imię wyższego (nieekonomicznego celu) oraz wartością dodaną wnoszoną przez NGO obniżającą koszty całego przedsięwzięcia (większe możliwości pozyskania sponsorów, większa wiarygodność i akceptacja społeczna akcji). Badania wskazały na brak w regionie praktyk tworzenia trwałych miejsc pracy związanych ze zbiórką oraz całkowicie akcyjny, incydentalny charakter przedsięwzięć. Nie znaleziono także rozwiązań formalno-prawnych związanych z organizacją ZMP przy odzysku, a w szczególności narzędzi doradczych i edukacyjnych (profile kompetencyjne) związanych z tą aktywnością zawodową. Dlatego konieczne było poddanie testowaniu różnych planów zbiórki uwzględniających tworzenie ZMP wraz ze wsparciem edukacyjnym.

Model kreowania ZMP w obszarze recyklingu

W praktyce brak jest narzędzi zapewniających trwałość ZMP powstających (lub mogących powstać) przy akcjach zbiórki ZSEE lub baterii. Jak już wspomniano, przedsięwzięcia tego typu, choć opierają się na kapitale społecznym oraz wartościach uniwersalnych, nie generują trwałych miejsc pracy. Konieczne jest w związku z tym, wypracowanie w drodze naturalnego testu narzędzi (instrukcji, rekomendacji) takiej organizacji zbiórki (planowania), by nie tylko powstało miejsce pracy, ale by osiągnęło perspektywę wieloletnią, stając się obszarem rozwoju zawodowego mieszkańców gminy. Innowacyjny model planowania zbiórek uwzględnia więc nie tylko aspekty ekonomiczne czy logistyczne ale także edukacyjne i doradcze związane z nowym zawodem (ZMP: SEGREGATOR) w odpowiedzi na potrzeby i predyspozycje osób niepełnosprawnych. Dlatego też model ten uwzględnia następujące elementy produkty finalnego:

- Narzędzia do planowania ZMP w ramach zbiórki (PF1, PF2)** uwzględniające kapitał społeczny gminy w analizie ekonomicznej przedsięwzięcia dostosowanej do budżetowania JST
- Narzędzia do organizacji ZMP (PF4)** dla doradców zawodowych i edukatorów uwzględniające predyspozycje i specyficzne potrzeby osób niepełnosprawnych oraz wymagania związane z opisem stanowiska pracy w zawodzie ZMP: SEGREGATOR
- Narzędzia do budżetowania zbiórki baterii i ZMP (PF3, PF6, PF7)** dla pracodawców, przedsiębiorców czy instytucji organizujących zbiórkę lub ZMP.

ZMP w obszarze biomasy

Biomasa, czyli produkcja, odzysk i dystrybucja biomasy na potrzeby wytwarzania energii to drugi obszar interwencji i drugi model wykorzystujący dwa produkty finalne testu. Badania przeprowadzone w projekcie potwierdziły konieczność testowania rozwiązań kreujących ZMP na obszarach wiejskich. Obecnie w województwie podlaskim jest 303 ha plantacji biomasy na potrzeby elektrociepłowni, jednak większość biomasy wciąż importowana jest z Białorusi. Wytwarzanie biomasy, w tym zrębków, lokalnie kreuje ZMP związane z jej produkcją. (ZMP: PRODUCENT). Są to miejsca pracy atrakcyjne dla rolników poszukujących zatrudnienia poza rolnictwem oraz w ramach dywersyfikacji produkcji rolnej, co jest ważne w kontekście regionu przechodzącego proces reorientacji zawodowej na obszarach wiejskich (nadwyżka zatrudnienia w rolnictwie). Konieczne jest jednak przetestowanie procedury (doradczej, edukacyjnej, inwestycyjnej) dywersyfikacji lub podjęcia działalności w zakresie biomasy, w szczególności udziału JST gmin wiejskich w tym procesie oraz kojarzeniu rozproszonych dostawców biomasy (spółdzielnie, grupy producenckie, spółki, stowarzyszenia) celem uzyskania lepszej ceny sprzedaży surowca energetycznego lub odpadów organicznych. Badania wskazały na wysoki potencjał gmin objętych testem (słoma: Łomża 145 tys. GJ, Kolno 51 tys. GJ; plantacje wieloletnie Narewka, Łomża 28 tys. GJ; drewno Narewka 65 tys. GJ). Określono także konieczność opracowania poradnika kierowanego do producentów i instytucji rynku pracy w zakresie form organizacji pracy i profili kompetencyjnych ZMP (w tym przedsiębiorczych MŚP) związanych z biomasą (ZMP: DYSTRYBUTOR), który był testowany i oceniany w trakcie przeprowadzonego eksperymentu społecznego. W ramach testu zweryfikowano alternatywne modele interwencji gminy w proces produkcji i zbiórki biomasy (animator, moderator, pośrednik) oraz różne formy organizacji i finansowania ZMP zależne od modelu.

Model kreowania ZMP w obszarze biomasy

Produkcja biomasy to obszar zatrudnienia kluczowy dla osób odchodzących z rolnictwa lub borykających się z ukrytym bezrobociem w rodzinnych gospodarstwach rolnych. Konieczne jest w związku z tym wypracowanie w drodze naturalnego testu w gminach wiejskich narzędzi (instrukcji, rekomendacji) takiej organizacji produkcji i odbioru biomasy (grupy producenckie, pośrednictwo gminy, koordynowanie odbiorów), by mogło powstać dodatkowe płatne zajęcie (ZMP) dla mieszkańców wsi oraz by zajęcie to miało podstawy ekonomiczne. Innowacyjny model kreowania ZMP przy okazji pozyskania biomasy uwzględnia dodatkowo zagadnienia edukacyjne i doradcze związane z nowymi zawodami (ZMP: PRODUCENT) w odpowiedzi na potrzeby i predyspozycje osób odchodzących z rolnictwa oraz (ZMP: DYSTRYBUTOR) w odpowiedzi na potrzeby osób bezrobotnych na wsi. Dlatego model uwzględnia elementy produkty finalnego:

Narzędzia do planowania ZMP przy produkcji biomasy (PF4) dla producentów rolnych odchodzących z rolnictwa oraz gmin wiejskich wspierających proces pozyskania

- 🕒 **Narzędzia do organizacji ZMP przy biomase (PF5)** dla doradców zawodowych i edukatorów uwzględniające predyspozycje i specyficzne potrzeby osób odchodzących z rolnictwa (ZMP: PRODUCENT) oraz przedsiębiorczości na wsi (ZMP: DYSTRYBUTOR)
- 🕒 **Narzędzia do budżetowania biomasy i ZMP (PF5 i PF8)** dla pracodawców czy instytucji organizujących pozyskanie biomasy z terenu gminy.

ZMP w obszarze partnerstwa lokalnego

- 🕒 **Partnerstwo** to trzeci obszar interwencji projektu oraz trzeci model (społeczny) wspierający dwa poprzednie modele (gospodarcze) z zastosowaniem wszystkich 8 produktów finalnych testu. Badanie potwierdziło kluczową rolę w procesie odzysku baterii i ZSEE kapitału społecznego reprezentowanego przez organizacje pozarządowe (NGO) lub samorządy terytorialne (JST). Realizacja zbiorów w ramach akcji społecznych nawiązujących do powszechnie akceptowanych wartości związanych z ochroną środowiska, solidarnością społeczną, w tym zrównoważonego rozwoju czy pomocą społeczną (zbiórki celowe: „na wózek inwalidzki”, „na wakacje dla biednych dzieci” czy konkursy z nagrodami: „sprzęt ICT dla szkoły”; „plac zabaw”) istotnie zwiększają poziom odzysku baterii i ZSEE, kreując nowe możliwości finansowania ZMP (przy czym sam fakt zatrudnienia osoby wykluczonej z rynku pracy może być celem zbiórki bioodpadów i biomasy). Dane z badań potwierdzają zasadność uwzględnienia w modelowej interwencji poziomu partnerskich działań lokalnych apelujących do tego typu wartości i uruchamiających kapitał społeczny gminy objętej interwencją. Problemem praktyki w kraju i regionie jest prowadzenie tego typu przedsięwzięć incydentalnie w formie doraźnych akcji. Konieczne było przetestowanie rozwiązań trwałej, wieloletniej współpracy lokalnych partnerów zwiększających trwałość ZMP. Kluczem do sukcesu, wymagającym jednak przetestowania w praktyce, jest plan wieloletniej współpracy JST i NGO w ramach partnerstwa publiczno-społecznego i kontraktowania usług społecznych oraz współpraca z MSP w ramach partnerstw publiczno-prywatnych. Model poddany testowaniu zakłada trójsektorowe uczestnictwo lokalnych partnerów, które wymaga jednak wsparcia w formie narzędzi, instrukcji, wzorów dokumentów o charakterze formalno-prawnym, zachęcając i legitymizując JST (na wzór praktyk niemieckich) do większej aktywności w kreowaniu partnerstw lokalnych na rzecz ZMP. Badania potwierdziły także wysoki potencjał edukacyjny i doradczy działań o charakterze lokalnym, które mogą kreować ZMP związane z edukacją w zakresie zielonej gospodarki (ZMP: EDUKATOR) oraz doradztwem biznesowym (ZMP: DORADCA) dla przedsiębiorców uczestniczących w zbiorach ZSEE i baterii oraz produkcji lub dystrybucji biomasy (ZMP: DYSTRYBUTOR). Konieczne było zatem przetestowanie różnych form organizacji i finansowania tych miejsc pracy, w zależności od wersji planów działań podjętych w różnych gminach.

🕒 Model kreowania ZMP w obszarze partnerstwa lokalnego

Partnerstwo lokalne na rzecz tworzenia ZMP przy zbiorze ZSEE, baterii i pozyskiwania biomasy jest działaniem wspierającym dwa poprzednie modele, gwarantujące efektywność i trwałość podejmowanych działań. Jednocześnie jest obszarem kreowania nowych miejsc pracy (podobnie jak wsparcie osób

bezrobotnych stało się okazją do powstania nowych miejsc pracy związanych z realizacją tego wsparcia). W tym przypadku model wykorzystuje wszystkie 8 produktów finalnych dołączając do nich narzędzia związane z promocją zawodów ZMP wynikających z działań wspierających na poziomie partnerstw lokalnych:

- ☉ **Narzędzia do organizacji ZMP przy współpracy lokalnej (PF1-8)** w szczególności dla doradców zawodowych i edukatorów uwzględniające predyspozycje i specyficzne potrzeby osób po 50 roku życia (ZMP: EDUKATOR) oraz przedsiębiorczości (ZMP: DYSTRYBUTOR).
- ☉ **Strategia tworzenia i finansowania ZMP w gminie (PF9)** jako kluczowy instrument wdrożenia wszystkich produktów finalnych w praktykę gmin w formie lokalnej współpracy.

W badaniu potrzeb oraz w procesie testowania angażowani będą z zasadą **Empowerment** przedstawiciele przyszłych użytkowników wyrażających specyficzne potrzeby i opinie o testowanych rozwiązaniach. **Efektem zastosowania innowacji** jest stworzenie warunków do tworzenia ZMP w regionie w formie przyjętego przez gminę lub lokalne partnerstwo instytucji rynku pracy, samorządów i organizacji pozarządowych dokumentu: „*Strategia tworzenia i finansowania ZMP w gminie*”

Produkty te, wszystkie łącznie, lecz przede wszystkim poprzez zastosowanie produktu dziewiątego (*Strategia tworzenia i finansowania ZMP w gminie*) składają się jeden z trzech komplementarnych modeli tworzenia ZMP, jakim jest **Model kreowania ZMP w partnerstwa lokalnego**. Model ten oparty został na następującej analizie obszaru problemowego:

ETAPY realizacji strategii i PLANY tworzenia ZMP

Strategia pretendująca do roli instrumentu wdrożeniowego powinna porządkować działania (odpowiadające celom) w przestrzeni czasowej i problemowej. Szczególnie jest to istotne, gdy zakłada się działania równoległe i komplementarne – wtedy tylko odpowiedni **PLAN działań** uwzględniający walory i funkcje powiązanych ze sobą narzędzi i instrumentów wsparcia może **zapewnić SYNERGIĘ** wynikającą z komplementarności i wszechstronności proponowanego modelu. Dlatego właśnie część produktów finalnych (**PF1**, **PF2** oraz **PF5**) zaprojektowano jako przepis łączenia we wspólnych, partnerskich działaniach kapitału instytucji tworzących partnerstwo oraz potencjału wszystkich innowacyjnych narzędzi (ośmiu produktów finalnych) kierowanych do tych instytucji. Poniższe schematy – PLANY działań można więc traktować jako ETAPY realizacji strategii na rzecz tworzenia i finansowania (wdrożenia) ZMP w gminie lub innej społeczności przygotowującej wspólnie i realizującej strategię ZMP.

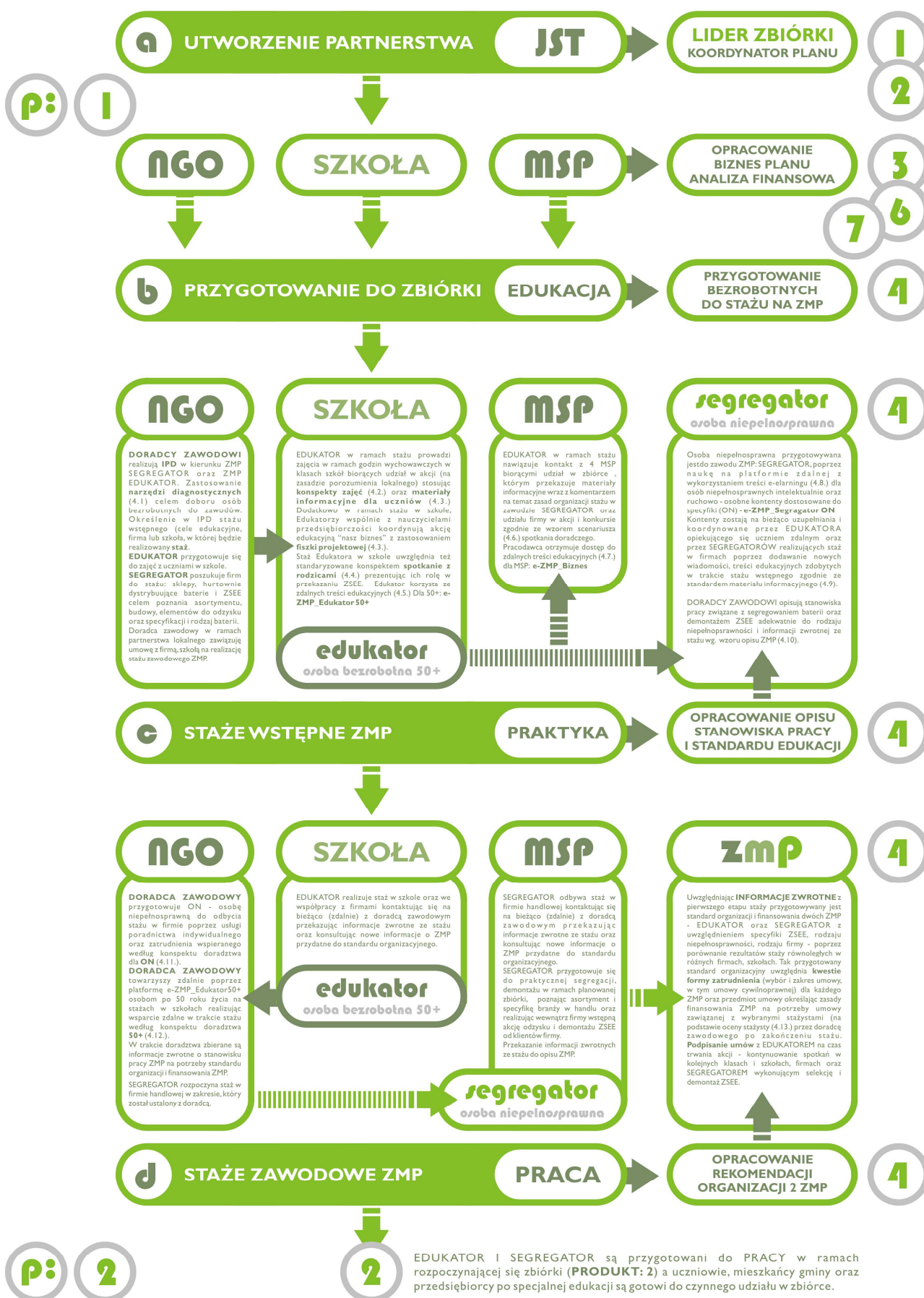
☉ **PLAN zbiórki ZSEE, ubrań, baterii i nakrętek – PF1**

Narzędzie jest schematem działania, planowania zbiórki w gminie z udziałem optymalnej grupy interesariuszy recyklingu, rozumianych jako partnerów społecznych zbiórki. Narzędzie uwzględnia nie tylko etapy samej zbiórki, ale także działania przygotowawcze i towarzyszące, których realizacja kreuje nowe miejsca pracy związane ze zbiórką, które nazywane są dalej nowymi **Zielonymi Miejscami Pracy** (ZMP). Proces tak zaplanowanej zbiórki nie tylko prowadzi do wyniku finansowego, lecz przede wszystkim uruchamia kapitał społeczny gminy, zwiększa świadomość społeczną w zakresie zielonej gospodarki, zwiększając tym samym efektywność finansową zbiórki oraz trwałość (zasadność, popyt) nowego miejsca pracy w ramach ZMP. Plan zbiórki będący początkowo planem testowania nowych ZMP staje się w istocie planem tworzenia **ZMP przy okazji zbiórki**, a wszystkie etapy zbiórki pomyślano tak, by nowy pracownik uczył się nowych zadań zawodowych w drodze wstępnych staży w obszarze przygotowawczym zbiórki (**PRAKTYKA**) oraz zasadniczych staży zawodowych w realnym środowisku pracy przy docelowej zbiórce

(**PRACA**). W ten sposób narzędzie staje się instrumentem logistyczno-edukacyjnym przygotowującym lokalną społeczność do finansowania nowych ZMP oraz przyszłych pracowników do efektywnej pracy w nowo utworzonych ZMP. **Schemat przedstawia kolejne etapy** (od „a” do „d”) przygotowania zbiórki w gminie wraz z instrukcjami dla poszczególnych użytkowników etapów (JST, szkoła, NGO i MSP). Dodatkowo schemat przedstawia kontekst (moment czasowy, etap logiczny, obszar problemowy) zastosowania innych narzędzi (produktów finalnych PF) projektu (PF: 2, 3, 4, 6) związanych z recyklingiem ZSEE, baterii (ubrań i nakrętek). W tym sensie schemat jest nie tylko instrukcją przygotowania zbiórki, ale także scenariuszem tworzenia ZMP w gminie. Należy podkreślić, iż ten model działania w gminie, każdorazowo, także po zakończeniu projektu innowacyjnego, będzie miał charakter eksperymentu społecznego. Zgodnie z przyjętą metodologią pozostawienie miejsc niedookreślonych, znaków zapytania, obszarów doprecyzowania i alternatywnych wyborów, zwiększy w przyszłości użyteczność narzędzia w stosunku do każdej nowej, lokalnej społeczności, która zechciałaby je zastosować. Dzieje się tak, gdyż proces dookreślania niewiadomych, samo eksperymentowanie społeczne gwarantuje realne zaangażowanie społeczności, która w zgodzie ze standardami społeczeństwa obywatelskiego „decyduje o swoim rozwiązaniu”, tworzy „własny model”, odpowiadający na jej potrzeby, specyfikę (społeczną, kulturową, gospodarczą) miejsca zastosowania produktu finalnego. Takie podejście zapewnia na etapie mainstreamingu narzędzia lokalną aktywność jego użytkowników. W tym ujęciu „testowość” schematu („scenariusz testu”) staje się metodologią tworzenia ZMP w różnych społecznościach, gminach, powiatach, regionach zyskując walor uniwersalności i praktyczności. Zielone Miejsca Pracy zgodnie z tym modelem będą organizowane i tworzone na nowo, za każdym razem użycia modelu w kolejnej gminie a forma ich organizacji i finansowania dookreślony zostanie na podstawie standardowego planu zbiórki wedle potrzeb i możliwości lokalnych.

Na produkt składa się schemat działania uwzględniający **4 ETAPY** i instrukcje do poszczególnych etapów dla użytkowników produktu:

- **UTWORZENIE PARTNERSTWA** – instrukcje dla Lidera Zbiórki, Koordynatora Planu na temat tego w jaki sposób należy powołać partnerstwo trójsektorowe (JST – SZKOŁA, NGO i MSP) na potrzeby zbiórki, w szczególności scenariusz spotkania założycielskiego z zastosowaniem 3 narzędzi (produkt 3, 6 i 7) dotyczących analizy finansowej planowanego przedsięwzięcia. Instrukcje kierowane do optymalnego Lidera z ramienia JST,
- **PRZYGOTOWANIE DO ZBIÓRKI** – instrukcje dla doradcy zawodowego z ramienia NGO lub PUP w zakresie przygotowania do praktyki EDUKATORA, który we współpracy ze SZKOŁĄ i firmami (członkami partnerstwa) realizuje plan edukacyjny przygotowujący uczniów szkoły, przedsiębiorców i mieszkańców gminy do zbiórki.
- **STAŻE WSTĘPNE ZMP** – instrukcje dla doradcy zawodowego, przedsiębiorców dotyczące prac EDUKATORA i nauki praktycznej w firmie SEGREGATORA, traktowanych jako pierwszy etap stażu w dwóch zawodach ZMP. W ramach tych prac stażyści przygotowują społeczność gminy do zbiórki.
- **STAŻE ZAWODOWE ZMP** – instrukcje dla EDUKATORA i SEGREGATORA oraz specjalistów wspierających dotyczące samej zbiórki (zakres, harmonogram działań poszczególnych osób). Jest to etap zbiórki właściwiej trwającej w szkołach i w instytucjach, w ramach których w realiach prawdziwej PRACY stażyści zdobywają kompetencje praktyczne ZMP.

PLAN odbioru ZSEE, ubrań, baterii i nakrętek – PF2

Narzędzie jest drugim produktem finalnym składającym się na Model kreowania ZMP w obszarze **recyklingu**. Podobnie jak w przypadku opisu pierwszego narzędzia w modelu (**PFI**) należy zastrzec, pod roboczą nazwą „**baterie**” należy rozumieć także możliwość zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE) oraz dwóch kolejnych sprawdzonych i rekomendowanych w wyniku testu przedmiotów zbiórek, jakimi jest używana odzież oraz plastikowe nakrętki.

Narzędzie jest schematem działań jakie należy podjąć by odebrać materiały zebrane w trakcie zbiórki zaplanowanej w ramach **PFI**. W tym ujęciu narzędzie jest drugą częścią schematu recyklingu. Narzędzie uwzględnia nie tylko etapy samego odbioru efektów zbiórki, ale także działania, których realizacja kreuje nowe miejsca pracy związane z odbiorem ZSEE, baterii, ubrań i nakrętek z różnych, alternatywnych miejsc zbiórki. Różnicowanie przedmiotów i miejsc zbiórki tworzy nowe przestrzenie (zadania zawodowe) dla nowo tworzonego ZMP. Podobnie jak w przypadku zbiórki, tak i tu, proces tak zaplanowanego odbioru nie tylko prowadzi do wyniku finansowego, lecz przede wszystkim uruchamia kapitał społeczny gminy wokół lokalnej akcji zbiórki - zwiększa świadomość społeczną w zakresie zielonej gospodarki, zwiększając tym samym trwałość (zasadność, popyt) nowego miejsca pracy w ramach ZMP.

Plan odbioru będący początkowo planem testowania nowych ZMP staje się w istocie planem tworzenia **ZMP przy okazji odbioru**, a wszystkie jego etapy pomyślano tak, by maksymalnie angażować lokalną społeczność i stwarzać maksymalnie szeroki zakres zadań dla nowo utworzonego miejsca pracy ZMP. **Schemat przedstawia kolejne etapy** (od „e” do „g”) związane ze zbiórką i odbiorem a jego kluczowym etapem jest wdrożenie (przyjęcie przez lokalną społeczność) wspólnie wypracowanej strategii tworzenia ZMP w gminie, po ocenie efektów zbiórki i odbiorze zebranych materiałów z innych gmin biorących udział w zbiórce. Warto w tym miejscu podkreślić, iż wdrożenie zbiórki powinno odbywać się podobnie jak testowanie produktu, dlatego też rekomendowane jest prowadzenie analogicznych zbiórek w gminach partnerskich, tak by zwiększyć efektywność kosztową odbioru materiałów z danego terenu. W tym przypadku, podobnie jak w przypadku palny zbiórki (PFI), schemat testowania ZMP staje się schematem wdrażania modelu w kolejnych gminach, co zapewnia trafność i trwałość ZMP tworzonych zgodnie ze specyfiką gmin objętych upowszechnianiem.

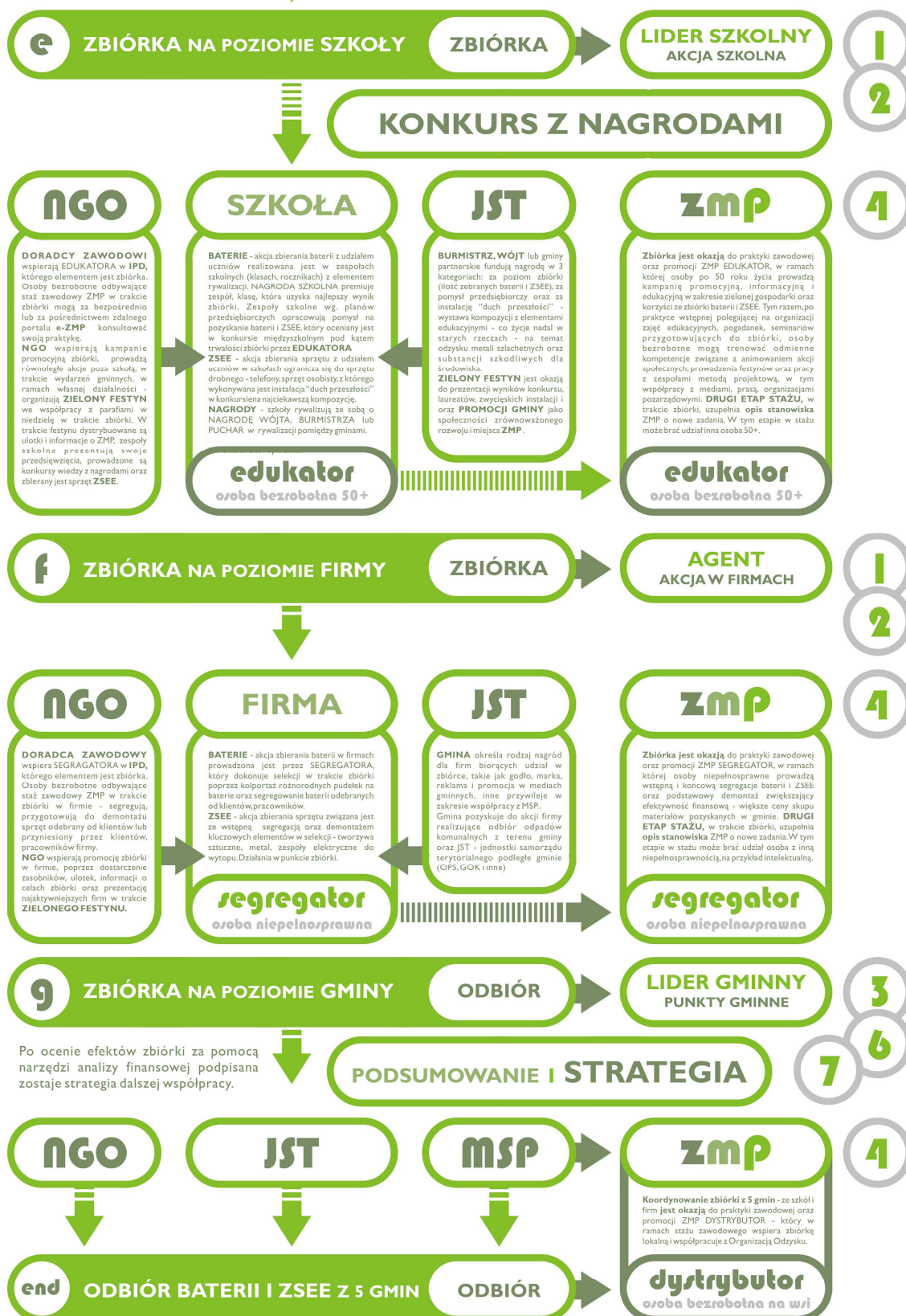
Na produkt składa się schemat działania uwzględniający **5 ETAPÓW** i instrukcje do poszczególnych etapów dla użytkowników produktu:

- **ZBIÓRKA NA POZIOMIE SZKOŁY** – instrukcje dla Lidera Szkolnego dotyczące prowadzenia zbiórki baterii i ZSEE w szkole, konkursów, motywatorów dla uczniów. Kolejne wytyczne dotyczące testowania ZMP: EDUKATOR
- **ZBIÓRKA NA POZIOMIE FIRMY** – instrukcje dla przedsiębiorców, firm handlowych i dystrybutorów, instytucji publicznych dotyczące prowadzenia zbiórki baterii i ZSEE w firmach oraz wytyczne dotyczące testowania ZMP: SEGREGATOR
- **ZBIÓRKA NA POZIOMIE GMINY** – instrukcje dla Lidera Zbiórki lub JST dotyczące zbiórki (odbioru) ZSEE i baterii ze szkół oraz firm w ramach festynu gminnego, dni ekologicznych w gminie oraz wytyczne dotyczące testowania ZMP: DYSTRYBUTOR w zakresie ZSEE i baterii (zawód ten testowany jest także przy pozyskaniu biomasy).
- **ODBIÓR BATERII I ZSEE z 5 GMIN** – instrukcje dla Lidera Zbiórki odbioru ZSEE i baterii z poszczególnych gmin – zbiórka lokalna na poziomie 5 gmini oraz dostawy materiałów do Organizacji Odzysku, w tym wytyczne dotyczące testowania ZMP: DYSTRYBUTOR

P: **2**

I

Realizacja Planu Zbiórki (**PRODUKT: I**) przygotowuje lokalną społeczność do przeprowadzenia zbiórki i **ODBIORU** ZSEE i baterii z udziałem szkół, rodziców i nowych kompetencji ZMP: SEGREGATOR i EDUKATOR.

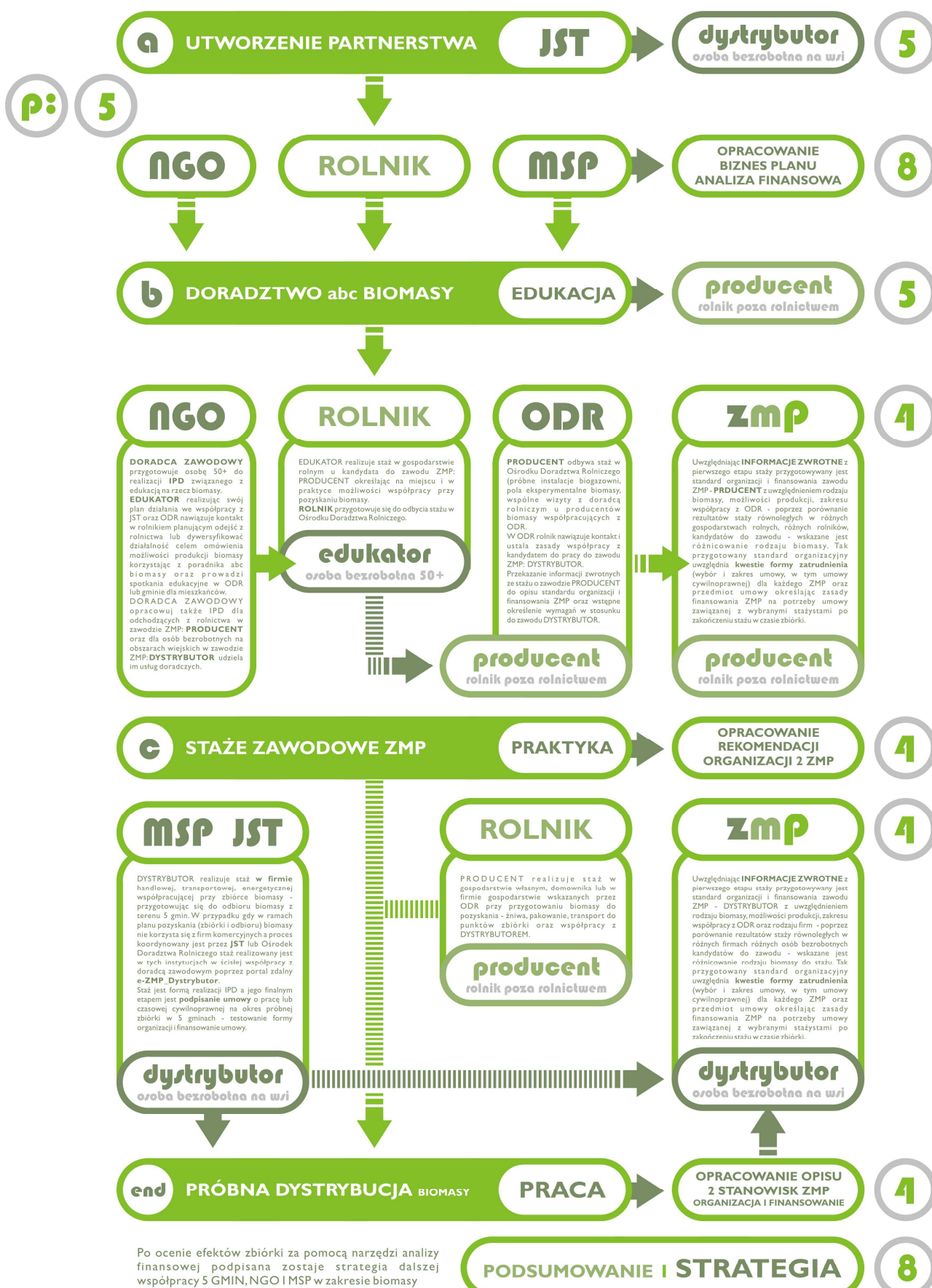

Plan dystrybucji biomasy – PF5

Schemat będący kluczowym elementem *Przewodnia ABC Biomasy*, będący początkowo planem testowania nowych ZMP staje się w istocie planem tworzenia **ZMP przy okazji produkcji i dystrybucji biomasy**, a wszystkie etapy planu pomyślano tak, by nowy pracownik uczył się nowych zadań zawodowych w drodze wstępnych staży w obszarze przygotowawczym (**PRAKTYKA**) oraz zasadniczych staży zawodowych w realnym środowisku pracy przy produkcji i dystrybucji biomasy (**PRACA**). W ten sposób narzędzie staje się instrumentem logistyczno-edukacyjnym przygotowującym lokalną społeczność do finansowania nowych ZMP oraz przyszłych pracowników do efektywnej pracy w nowo utworzonych ZMP. Należy podkreślić, iż ten model działania w gminie, każdorazowo, także po zakończeniu projektu innowacyjnego, będzie miał charakter eksperymentu społecznego. Zgodnie z przyjętą metodologią pozostawienie miejsc niedookreślonych, znaków zapytania, obszarów doprecyzowania i alternatywnych wyborów, zwiększy w przyszłości użyteczność narzędzia w stosunku do każdej nowej, lokalnej społeczności, która zechciałaby je zastosować. Dzieje się tak, gdyż proces dookreślania niewiadomych, samo eksperymentowanie społeczne gwarantuje realne zaangażowanie społeczności, która w zgodzie ze standardami społeczeństwa obywatelskiego „decyduje o swoim rozwiązaniu”, tworzy „własny model”, odpowiadający na jej potrzeby, specyfikę (społeczną, kulturową, gospodarczą) miejsca zastosowania produktu finalnego. Takie podejście zapewnia na etapie mainstreamingu narzędzia lokalną aktywność jego użytkowników. W tym ujęciu „testowość” schematu („scenariusz testu”) staje się metodologią tworzenia ZMP w różnych społecznościach, gminach, powiatach, regionach zyskując walor uniwersalności i praktyczności. Zielone Miejsca Pracy zgodnie z tym modelem będą organizowane i tworzone na nowo, za każdym razem użycia modelu w kolejnej gminie a forma ich organizacji i finansowania dookreślony zostanie na podstawie standardowego planu zbiórki wedle potrzeb i możliwości lokalnych.

Na produkt składa się schemat działania i instrukcje do poszczególnych etapów dla użytkowników produktu:

- **PLAN WDRAŻANIA ZMP** zawierający następujące etapy:
- **UTWORZENIE PARTNERSTWA** – instrukcje dla Lidera Zbiórki, Koordynatora Planu na temat tego w jaki sposób należy powołać partnerstwo trójsektorowe (JST, NGO i MSP) na potrzeby produkcji i dystrybucji biomasy
- **Doradztwo ABC biomasy** – instrukcje dla doradcy zawodowego z ramienia NGO w zakresie przygotowania do praktyki EDUKATORA, który we współpracy z ODR (członkiem partnerstwa) realizuje plan edukacyjny przygotowujący innych ROLNIKÓW do produkcji biomasy w ramach zawodu PRODUCENT.
- **STAŻE WSTĘPNE ZMP** – instrukcje dla doradcy zawodowego, doradców rolniczych oraz rolników dotyczące prac PRODUCENTA oraz DYSTRYBUTORA w trakcie produkcji biomasy na terenie gminy, w tym zachęcania mieszkańców gminy do produkcji lub udziału w dystrybucji biomasy powstałej w toku tradycyjnej produkcji rolnej.
- **PRÓBNA DYSTRYBUCJA** – instrukcje dla doradcy zawodowego, doradców rolniczych oraz rolników dotyczące prac DYSTRYBUTORA w trakcie pozyskania biomasy z gminy.

PF9: Strategia tworzenia i finansowania ZMP w gminie

Strategia organizacji i tworzenia ZMP w gminie pełni rolę nadrzędną w stosunku do pozostałych ośmiu produktów związanych z **Modelem kreowania ZMP w obszarze recyklingu** oraz **Modelem kreowania ZMP w obszarze biomasy**. Produkt ten, spina klamrą wszystkie produkty testowane w ramach projektu innowacyjnego będąc kluczowym instrumentem przeniesienia rozwiązań w praktykę gmin lub innych społeczności lokalnych. W ujęciu tym można traktować ten dodatkowy **9 produkt**, jako **kluczowe narzędzie mainstreamingu dwóch modeli**, gdyż efektem jego zastosowania jest włączenie modeli w nurt polityki lokalnej. Już na etapie projektowania eksperymentu społecznego przewidziano, iż niezbędnym czynnikiem powodzenia procesu wdrożenia ZMP w gminie jest współpraca lokalna kreująca podaż i popyt ZMP oraz gwarantująca ramy organizacyjne dla tworzenia i finansowania nowych miejsc pracy w ramach zielonej gospodarki w gminie. Zaproponowano wtedy **Model kreowania ZMP w obszarze współpracy lokalnej**. Okazało się, że współpraca lokalna nie tylko jest gwarantem warunków do tworzenia ZMP takich jak PRODUCENT czy SEGREGATOR, tworząc zachęty i warunki do finansowania tych nowych zawodów, lecz co najważniejsze stała się obszarem do tworzenia dwóch kolejnych zawodów ZMP jakimi są EDUKATOR i DYSTRYBUTOR znajdujący swoją przestrzeń pracy właśnie w działaniach partnerskich na poziomie lokalnych społeczności czy kooperacji kilku firm komercyjnych oraz instytucji. Trzeci model oparty jest zatem na dwóch modelach podstawowych zagospodarowując wszystkie 8 produktów finalnych składających się na te dwa modele z obszaru recyklingu i biomasy. W trakcie realizacji eksperymentu w gminach woj. podlaskiego oraz w efekcie przeprowadzonej ewaluacji z uczestnikami testu określono konieczność włączenia dokumentu **Strategii tworzenia i finansowania ZMP w gminie** w Model kreowania ZMP w obszarze współpracy lokalnej, jako dodatkowy, dziewiąty produkt finalny będący głównym narzędziem wdrożenia tego modelu oraz kluczowym instrumentem mainstreamingu wypracowanych innowacji zyskując **status produktu finalnego**, będącego filarem procesu kreowania ZMP w gminie. Na produkt składa się strategia wraz ze schematami działania na rzecz ZMP:

- PLAN tworzenia ZMP w obszarze RECYKLINGU** – instrukcje dla Lidera lokalnego partnerstwa, Koordynatora zbiórki na temat tego w jaki sposób należy powołać partnerstwo trójsektorowe (JST – SZKOŁA, NGO i MSP) kreujące ZMP w ramach zbiórki, w szczególności schemat kolejnych działań (9 etapów) wdrażania ZMP w zawodach **EDUKATOR, SEGREGATOR** wraz zaleceniami, w jakim momencie lokalnej współpracy należy stosować inne produkty finalne składające się na **Model kreowania ZMP w obszarze recyklingu** (ZSEE, ubrań, baterii i nakrętek).
- PLAN tworzenia ZMP w obszarze BIOMASY** – instrukcje dla Lidera lokalnego partnerstwa, Koordynatora zbiórki na temat tego w jaki sposób należy powołać partnerstwo trójsektorowe (JST ODR, NGO i MSP) kreujące ZMP w ramach produkcji i dystrybucji biomasy w gminie, w szczególności schemat kolejnych działań (4 etapy) wdrażania ZMP w zawodach **PRODUCENT, DYSTRYBUTOR** wraz zaleceniami, w jakim momencie lokalnej współpracy należy stosować inne produkty finalne składające się na **Model kreowania ZMP w obszarze biomasy**.
- KARTA ZASOBÓW lokalnego partnerstwa** – narzędzie służące do zbilansowania zasobów instytucji tworzących lokalne partnerstwo, w oparciu o diagnozę potrzeb i doświadczeń (Dobrych Praktyk) uczestników lokalnego partnerstwa w kontekście tworzenia i finansowania ZMP w gminie na rzecz bezrobotnych osób **po 50 roku życia**, osób **niepełnosprawnych**, osób poszukujących pracy na obszarach wiejskich, w tym **domowników** oraz **rolników** dywersyfikujących działalność rolniczą.
- KARTA DZIAŁANIA lokalnego partnerstwa** – narzędzie służące do opisu działania zgodnego ze schematami działań (Plan tworzenia ZMP w obszarze recyklingu, Plan tworzenia ZMP w obszarze biomasy) w układzie projektowym (instytucja odpowiedzialna, zadania, harmonogram, budżet i finansowanie i zgodność z programami UE oraz lokalnymi/regionalnymi dokumentami strategicznymi) służące podziałowi zadań w ramach partnerstwa oraz aplikowaniu o środki UE na finansowanie **Strategii tworzenia i finansowania ZMP w gminie**.

CELE partnerstwa lokalnego na rzecz ZMP

Partnerstwo lokalne na rzecz tworzenie i finansowania ZMP w gminie powinno być tworzone zgodnie z zaprezentowanymi PLANAMI recyklingu oraz dystrybucji biomasy. W ten sposób Partnerstwo staje się podstawowym instrumentem i zasadniczą przestrzenią kreowania ZMP określając cele strategii:

CEL GŁÓWNY: Utworzenie i finansowanie do końca 2020 roku 4 ZMP w gminie w oparciu o działania partnerskie w sferze podażowej i popytowej kompetencji zielonej gospodarki.

Powyższy cel ma charakter SMART określając wskaźnik i termin wykonania celu, jest więc celem o charakterze operacyjnym a nie ideowym. Oczywiście poszukując zgodności celu z misjami czy statutami instytucji tworzących lokalne partnerstwo warto wskazać na cele o charakterze ideowy realizowane poprzez cel główny, czyli **MISJA strategii**:

- **Aktywizacja zawodowa** grup defaworyzowanych na rynku pracy w 4 ZMP poprzez kreowanie podaży nowych kompetencji zielonej gospodarki
- **Modernizacja przedsiębiorstw** i producentów rolnych na rzecz ZMP poprzez kreowania popytu na nowe kompetencje zielonej gospodarki oraz tworzenie trwałych warunków do ich finansowania.

Tak określony obszar problemowy strategii zwiększa jej uniwersalność i możliwości praktycznych zastosowań zarówno w zakresie projektów rynku pracy orientujących się na osobach bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym jak też na projektów orientujących się na wsparciu firm w procesach adaptacyjnych do zmiany gospodarczej związanej z zieloną gospodarką oraz niekorzystnymi dla gospodarki zjawiskami demograficznymi. Ujęcie **PODAŻOWE** i **POPYTOWE** działań wdrożeniowych w strategii realizowane będzie poprzez:

CELE SZCZEGÓŁOWE

CEL 1: Utworzenie i zapewnienie finansowania do końca 2020 w gminie ZMP: EDUKATOR oraz ZMP: SEGREGATOR w obszarze partnerskiego modelu recyklingu na terenie gminy.

Powyższy cel może być realizowany niezależnie w osobnym projekcie Partnerstwa Lokalnego działającego na terenie powiatu w obszarze szeroko rozumianego recyklingu z udziałem instytucji rynku pracy (PUP) oraz organizacji pozarządowych (NGO) wspierających osoby po 50 roku życia i osoby niepełnosprawne.

CEL 2: Utworzenie i zapewnienie finansowania do końca 2020 w gminie ZMP: PRODUCENT oraz ZMP: DYSTRYBUTOR w obszarze partnerskiego modelu pozyskania biomasy w gminie.

Powyższy cel może być realizowany niezależnie w osobnym projekcie Partnerstwa Lokalnego działającego na terenie gminy wiejskiej w obszarze produkcji i dystrybucji biomasy z udziałem instytucji otoczenia rolnictwa (ODR, MSP) oraz samorządów gminnych (JST) wspierających mieszkańców obszarów wiejskich, w tym domowników oraz rolników poszukujących nowych szans rozwoju zawodowego.

CEL 3: Mainstreaming ZMP w gminie poprzez utworzenie do końca 2020 PARTNERSTWA lokalnego działającego w projektach partnerskich w obszarze promocji zielonej gospodarki.

Powyższy cel może być realizowany niezależnie w osobnym projekcie Partnerstwa Lokalnego działającego na terenie regionu w obszarze przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą kluczowa dla rozwoju regionalnego, ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji firm w odpowiedzi na wyzwania zielonej gospodarki oraz zagrożeń demograficznych. Cel ma charakter horyzontalny i wspiera dwa pozostałe cele szczegółowe poprzez kreowanie warunków (społecznych, organizacyjnych) do ich skutecznej realizacji.

DZIAŁANIA związane z tworzeniem ZMP

Zgodnie z metodologią projektową, zwiększającą wdrożeniowy charakter strategii, celom szczegółowym odpowiadają działania, ukazujące operacyjny charakter każdego celu. Działania dla poszczególnych celów odpowiadają logice wdrożenia ZMP przedstawionej w schematach (PLANACH) tworzenia ZMP zweryfikowanych pozytywnie w drodze eksperymentu społecznego w gminach oraz zewnętrznej ewaluacji. W ten sposób poniższe działania oparte na innowacyjnych planach tworzenia i finansowania ZMP w gminie stają się kluczowymi ETAPAMI realizacji strategii, które należy traktować jako **KAMIEŃ MIŁOWE** procesu wdrażania ZMP:

CEL 1: Utworzenie i zapewnienie finansowania do końca 2020 w gminie ZMP: EDUKATOR oraz ZMP: SEGREGATOR w obszarze partnerskiego modelu recyklingu na terenie gminy.

- Działanie 1.1.** **Utworzenie Partnerstwa** Lokalnego na rzecz recyklingu wraz z analizą finansową przedsięwzięcia i podziałem zadań w partnerstwie (PF1, PF2 i PF3)
- Działanie 1.2.** **Przygotowanie do zbiórki** przez doradztwo, szkolenia i STAŻE próbne realizowane w instytucjach partnerskich z udziałem osób po 50 roku życia, ZMP: EDUKATOR (PF4)
- Działanie 1.3.** **Realizacja zbiórki** przez STAŻE zasadnicze lub ZATRUDNIENIE i praktyki na ZMP realizowane z udziałem osób niepełnosprawnych - ZMP: SEGREGATOR (PF4) wraz z ewaluacją i szacowaniem efektów ekonomicznych zbiórki (PF3, PF6, PF7) na kolejne lata.

CEL 2: Utworzenie i zapewnienie finansowania do końca 2020 w gminie ZMP: PRODUCENT oraz ZMP: DYSTRYBUTOR w obszarze partnerskiego modelu pozyskania biomasy w gminie.

- Działanie 2.1.** **Utworzenie Partnerstwa** Lokalnego na rzecz dystrybucji biomasy w gminie wraz z analizą finansową przedsięwzięcia i podziałem zadań w partnerstwie (PF5)
- Działanie 2.2.** **Przygotowanie do zbiórki** przez doradztwo, szkolenia i STAŻE próbne realizowane w instytucjach partnerskich z udziałem rolników - ZMP: PRODUCENT (PF4)
- Działanie 2.3.** **Realizacja zbiórki** przez STAŻE zasadnicze lub ZATRUDNIENIE i praktyki na ZMP realizowane z udziałem domowników ZMP: DYSTRYBUTOR (PF4) wraz z ewaluacją i szacowaniem efektów ekonomicznych akcji (PF5, PF8) na kolejne lata.

CEL 3: Mainstreaming ZMP w gminie poprzez utworzenie do końca 2020 PARTNERSTWA lokalnego działającego w projektach partnerskich w obszarze promocji zielonej gospodarki.

- Działanie 3.1.** **Seminaria** dla osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie powiatów (PUP) z możliwości podjęcia pracy w zawodach ZMP: EDUKATOR oraz ZMP: SEGREGATOR oraz dla specjalistów instytucji rynku pracy (NGO) oraz MSP z nowych narzędzi tworzenia (w tym form organizacji i finansowania) ZMP w recyklingu.
- Działanie 3.2.** **Seminaria** dla rolników i domowników realizowane na terenie gmin wiejskich (JST) z możliwości rozwoju w zawodach ZMP: PRODUCENT oraz ZMP: DYSTRYBUTOR oraz dla specjalistów instytucji otoczenia rolnictwa (ODR) oraz MSP z nowych narzędzi tworzenia (w tym form organizacji i finansowania) ZMP w obszarze biomasy.
- Działanie 3.3.** **Promocja** modelu Partnerstw Lokalnych na rzecz ZMP w mediach i Internecie w ramach rozwiązań edukacyjnych e-Podlaskie.

PROJEKTY związane z finansowaniem ZMP

CEL 1: Utworzenie i zapewnienie finansowania do końca 2020 w gminie ZMP: EDUKATOR oraz ZMP: SEGREGATOR w obszarze partnerskiego modelu recyklingu na terenie gminy.

- Działanie 1.1.** Utworzenie Partnerstwa Lokalnego na rzecz recyklingu wraz z analizą finansową przedsięwzięcia i podziałem zadań w partnerstwie (PF1, PF2 i PF3)
- Działanie 1.2.** Przygotowanie do zbiórki przez doradztwo, szkolenia i STAŻE próbne realizowane w instytucjach partnerskich z udziałem osób po 50 roku życia, ZMP: EDUKATOR (PF4)
- Działanie 1.3.** Realizacja zbiórki przez STAŻE zasadnicze lub ZATRUDNIENIE i praktyki na ZMP realizowane z udziałem osób niepełnosprawnych - ZMP: SEGREGATOR (PF4) wraz z ewaluacją i szacowaniem efektów ekonomicznych zbiórki (PF3, PF6, PF7) na kolejne lata.

PROJEKT 1 Aktywizacja zawodowa grup w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w obszarze Zielonej Gospodarki w zawodach związanych z recyklingiem.

CEL 2: Utworzenie i zapewnienie finansowania do końca 2020 w gminie ZMP: PRODUCENT oraz ZMP: DYSTRYBUTOR w obszarze partnerskiego modelu pozyskania biomasy w gminie.

- Działanie 2.1.** Utworzenie Partnerstwa Lokalnego na rzecz dystrybucji biomasy w gminie wraz z analizą finansową przedsięwzięcia i podziałem zadań w partnerstwie (PF5)
- Działanie 2.2.** Przygotowanie do zbiórki przez doradztwo, szkolenia i STAŻE próbne realizowane w instytucjach partnerskich z udziałem rolników - ZMP: PRODUCENT (PF4)
- Działanie 2.3.** Realizacja zbiórki przez STAŻE zasadnicze lub ZATRUDNIENIE i praktyki na ZMP realizowane z udziałem domowników ZMP: DYSTRYBUTOR (PF4) wraz z ewaluacją i szacowaniem efektów ekonomicznych akcji (PF5, PF8) na kolejne lata.

PROJEKT 2 Reorientacja zawodowa domowników i rolników w kierunku Zielonej Gospodarki w zawodach związanych z produkcją i dystrybucją biomasy.

CEL 3: Mainstreaming ZMP w gminie poprzez utworzenie do końca 2020 PARTNERSTWA lokalnego działającego w projektach partnerskich w obszarze promocji zielonej gospodarki.

- Działanie 3.1.** Seminaria dla osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie powiatów (PUP) z możliwości podjęcia pracy w zawodach ZMP: EDUKATOR oraz ZMP: SEGREGATOR oraz dla specjalistów instytucji rynku pracy (NGO) oraz MSP z nowych narzędzi tworzenia (w tym form organizacji i finansowania) ZMP w recyklingu.
- Działanie 3.2.** Seminaria dla rolników i domowników realizowane na terenie gmin wiejskich (JST) z możliwości rozwoju w zawodach ZMP: PRODUCENT oraz ZMP: DYSTRYBUTOR oraz dla specjalistów instytucji otoczenia rolnictwa (ODR) oraz MSP z nowych narzędzi tworzenia (w tym form organizacji i finansowania) ZMP w obszarze biomasy.
- Działanie 3.3.** Promocja modelu Partnerstw Lokalnych na rzecz ZMP w mediach i Internecie w ramach rozwiązań edukacyjnych e-Podlaskie.

PROJEKT 3 Partnerstwa na rzecz rozwoju lokalnego i adaptacji do Zielonej Gospodarki wraz z promocją i edukacją na rzecz tworzenia i finansowania ZMP.

Możliwości finansowania projektów ZMP w ramach RPO WP 2014-2020.

PROJEKT 1 Aktywizacja defaworyzowanych w obszarze recyklingu	PROJEKT 2 Reorientacja rolników i domowników w obszarze biomasy	PROJEKT 3 Partnerstwo lokalne na rzecz adaptacji do Zielonej Gospodarki
Współpraca z MSP i pracodawcami, którzy pozyskali środki na innowacje technologiczne czy zarządcze w zakresie recyklingu (urządzenia, zarządzanie, marketing). Projekt aktywizacyjny komplementarny z projektami inwestycyjnymi wspieranymi przez Partnerstwo Lokalne. Powiązane z RPO WP: Działanie. 1.3	Współpraca z MSP i pracodawcami, którzy pozyskali środki na innowacje technologiczne czy zarządcze w zakresie produkcji i dystrybucji biomasy (urządzenia, zarządzanie, marketing). Projekt aktywizacyjny komplementarny z projektami inwestycyjnymi wspieranymi przez Partnerstwo Lokalne. Powiązane z RPO WP: Działanie. 1.3	RPO WP: PRIORYTET I WZMOCNIENIE POTENCJAŁU I KONKURENCYJNOŚCI REGIONU Działanie 1.3: Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach Wdrożenie innowacji w MSP w zakresie nowych produktów, procesów zarówno technicznych jak i zarządczych. Lokalne Partnerstwo wspiera firmy branżowe związane z recyklingiem lub biomasą kreując nowe miejsca pracy ZMP. W szczególności ekoinnowacje związane z Zieloną Gospodarką.
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 1.3: „Wsparcie dotyczyć będzie inwestycji ograniczających materiał- i energochłonność oraz związanych z odzyskiem surowców wtórnych (...) Istnieje również potrzeba rozwoju wszelkich przedsięwzięć związanych z „zieloną gospodarką”. Wzmocnienie zdolności przedsiębiorstw do tworzenia ekoinnowacji powinno przyczynić się do powstania innowacyjnych „zielonych” produktów i usług, a tym samym zwiększyć szanse zdobywania nowych rynków”		
Współpraca z inkubatorami recyklingu wspieranymi, zakładanymi przez Partnerstwa Lokalne w zakresie nowej działalności gospodarczej w obszarze biomasy recyklingu, w szczególności przetwórstwa, rozbiórki ZSEE. Szkolenia dla start-upów oraz szkolenia dla 50+ lub niepełnosprawnych SEGREGATOR oraz subsydiowane zatrudnienie dla (50+, ON) pracowników nowych firm. Powiązany z RPO WP: Działanie. 1.4 Powiązany z RPO WP: Działanie. 2.1 Powiązany z RPO WP: Działanie. 7.3 Powiązany z RPO WP: Działanie. 7.1	Współpraca z inkubatorami biomasy wspieranymi, zakładanymi przez Partnerstwa Lokalne w zakresie nowej działalności gospodarczej rolników lub domowników w obszarze biomasy. Szkolenia dla osób zakładających nową działalność oraz szkolenia, staże, praktyki, subsydiowane zatrudnienie dla pracowników nowych firm. Powiązany z RPO WP: Działanie. 1.4 Powiązany z RPO WP: Działanie. 2.3	RPO WP: PRIORYTET I WZMOCNIENIE POTENCJAŁU I KONKURENCYJNOŚCI REGIONU Działanie 1.4: Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej woj. Tworzenie instytucji otoczenia biznesu w branży związanej z recyklingiem lub biomasą. Tworzenie inkubatorów, parków technologicznych recyklingu (na przykład z Politechniką, z zawodowymi szkołami technicznymi) oraz/lub biomasy (na przykład z ODR).
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 1.4: „W wyniku realizacji działania oczekiwana jest profesjonalizacja czy podniesienie jakości i rozszerzenie usług inkubatorów przedsiębiorczości. (...) uzupełnienie systemu wsparcia innowacyjnych start-upów (...)przez wykorzystanie inkubatorów przedsiębiorczości i ich usług w ramach udziału partnerskiego w realizacji Platform startowych”		
RPO WP: PRIORYTET I WZMOCNIENIE POTENCJAŁU I KONKURENCYJNOŚCI REGIONU Działanie 1.5: Wspieranie przedsiębiorczości i zatrudnienia w gminach, w których rozwój uwarunkowany jest siecią NATURA 2000 Działanie wspólne dla wszystkich trzech projektów – możliwość realizacji jednego kompleksowego projektu tworzenia ZMP w gminach objętych siecią NATURA 2000, zgodnie z modelem tworzenia i finansowania ZMP w tych gminach.		
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 1.5: „Na obszarze tego OSI (Obszar Strategicznych Inwestycji – gminy w których rozwój warunkowany jest siecią NATURA 2000 w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020) kluczowe jest wsparcie inwestycji mających na celu zapewniających alternatywnych źródeł dochodu dla ludności przy jednoczesnym poszanowaniu wymogów ochrony środowiska oraz utrzymaniu jego dobrego stanu. Interwencja we wskazanych obszarze przyczyni się do zwiększenia liczby nowych miejsc pracy, które będą stanowić źródło dochodu dla miejscowej ludności (...) Interwencja w ramach priorytetu będzie dotyczyła tworzenia miejsc pracy stanowiących podstawę dochodów miejscowej ludności. Podwyższony reżim inwestycyjny oraz trudniejsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach Natura 2000 powodują konieczność specjalnego potraktowania podmiotów, które działalność zdecydują się tam podjąć. Na tych obszarach wspierana powinna być każda działalność gospodarcza wpisująca się w koncepcję „zielonej gospodarki”, która będzie tworzyć miejsca pracy i powiększać dochód lokalnej społeczności. W ten sposób region ma szansę wykorzystać właściwie swoją „zieloność” i potencjał, m.in. w dziedzinie turystyki kwalifikowanej, rozproszoną energetykę opartą na źródłach odnawialnych oraz business & biodiversity.”		

PROJEKT 1 Aktywizacja defaworyzowanych w obszarze recyklingu	PROJEKT 2 Reorientacja rolników i domowników w obszarze biomasy	PROJEKT 3 Partnerstwo lokalne na rzecz adaptacji do Zielonej Gospodarki
RPO WP: PRIORYTET II PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA Działanie 2.1: Zwiększenie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy Projekty aktywizacyjne dla osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych ukierunkowane na ZMP: EDUKATOR, oraz ZMP: SEGREGATOR. Projekty wykorzystujące narzędzia edukacyjne i doradcze składające się model i formy szkoleń w miejscu pracy – STAŻE i praktyki ZMP w MSP w recyklingu.	Projekt aktywizacyjny komplementarny z Projektem 1 szkoleniowym dla osób po 50 roku życia, osób niepełnosprawnych orientujący się na obszarach wiejskich oraz ZMP związanych z biomasą, Projekt może być realizowany jako jedno z zadań w Projekcie 1 – reorientacja domowników na obszarach wiejskich oraz ZMP: EDUKATOR na obszarach wiejskich w obszarze biomasy. <	

PROJEKT 1 Aktywizacja defaworyzowanych w obszarze recyklingu	PROJEKT 2 Reorientacja rolników i domowników w obszarze biomasy	PROJEKT 3 Partnerstwo lokalne na rzecz adaptacji do Zielonej Gospodarki
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 2.4: „Grupą wymagającą szczególnego podejścia są pracownicy po 50 roku życia . Cechują się oni niższą mobilnością zawodową i otwartością na zmiany, co wymaga zastosowania specjalnego instrumentarium w zakresie podnoszenia kompetencji oraz kwalifikacji niezbędnych do pracy na obecnym lub nowym stanowisku pracy”		
Szkolenia zawodowe dla osób po 50 roku życia i niepełnosprawnych w obszarze recyklingu w szkołach dla dorosłych, placówkach kształcenia ustawicznego dostosowujących ofertę edukacyjną do zielonej gospodarki. Projekt aktywizacji zawodowej 50+ ON komplementarny z projektami dla placówek kształcenia ustawicznego.	Szkolenia zawodowe dla domowników i osób bezrobotnych na wsi w obszarze biomasy w szkołach dla dorosłych, placówkach kształcenia ustawicznego dostosowujących ofertę edukacyjną do zielonej gospodarki. Projekt reorientacji komplementarny z projektami dla placówek kształcenia ustawicznego.	RPO WP: PRIORYTET III KOMPETENCJE I KWALIFIKACJE Działanie 3.2: Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu. Partnerski projekt modernizacji szkół dla dorosłych w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej do zielonej gospodarki, Tworzenie oferty kursów dla osób dorosłych uwzględniających model ZMP.
Powiązane z RPO WP: Działanie. 3.2	Powiązane z RPO WP: Działanie. 3.3	
Staże zawodowe dla osób po 50 roku życia i niepełnosprawnych w firmach współpracujących w ramach DSK ze szkołami zawodowymi i uczelniami w obszarze recyklingu , szkolenia dla dorosłych w szkołach zawodowych dostosowujących ofertę edukacyjną do zielonej gospodarki. Projekt aktywizacji zawodowej 50+ ON komplementarny z programami rozwojowymi (projektami) dla szkół zawodowych w obszarze zielonej gospodarki realizowanymi przez Partnerstwo Lokalne	Staże zawodowe dla domowników i osób bezrobotnych na wsi w firmach współpracujących w ramach DSK ze szkołami zawodowymi i uczelniami w obszarze biomasy , szkolenia dla dorosłych w szkołach zawodowych dostosowujących ofertę edukacyjną do zielonej gospodarki. Projekt aktywizacji zawodowej 50+ ON komplementarny z programami rozwojowymi (projektami) dla szkół zawodowych w obszarze zielonej gospodarki realizowanymi przez Partnerstwo Lokalne	RPO WP: PRIORYTET III KOMPETENCJE I KWALIFIKACJE Działanie 3.3: Szkolnictwo zawodowe na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki Partnerski projekt modernizacji szkół zawodowych w kierunku ZMP oraz tworzenia zaplecza edukacyjnego ZMP w szkołach dla uczestników kształcenia ustawicznego oraz budowania Dualnego Systemu Kształcenia MSP w obszarze recyklingu i biomasy ze uczelniami oraz szkołami zawodowymi w formie programów rozwojowych.
Powiązane z RPO WP: Działanie. 3.3	Powiązane z RPO WP: Działanie. 3.3	
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 3.2 i 3.3: „Interwencja obejmować będzie również wybrane pozaszkolne formy kształcenia dorosłych, takie jak kwalifikacyjne kursy zawodowe i kursy umiejętności zawodowych. Takie formy kształcenia są istotne z punktu widzenia funkcjonowania osób dorosłych na rynku pracy. Dają one możliwość uzyskania lub uzupełnienia kwalifikacji zawodowych w elastycznym systemie, który jest w stanie reagować na potrzeby lokalnego rynku. W przypadku oferty kursów zawodowych preferowana będzie realizacja tych przedsięwzięć w oparciu o współpracę z pracodawcami , np. w formie staży/praktyk zawodowych . Biorąc pod uwagę „ Komunikat Inicjatywy w zakresie zielonego zatrudnienia ” przyjęty przez Komisję w dniu 2 lipca 2014 r oraz mając na względzie potencjał województwa podlaskiego w zakresie rozwoju miejsc pracy w „ zielonym sektorze ”, wspierane będą również takie przedsięwzięcia, które spowodują wzrost kompetencji i kwalifikacji w tym obszarze ”		
Projekty aktywizacyjne dla osób po 50 roku życia ukierunkowane na ZMP: EDUKATOR wykorzystujące narzędzia edukacyjne i doradcze w obszarze biomasy – staże i praktyki w firmach objętych inwestycjami w zakresie OZE.	RPO WP: PRIORYTET V GOSPODARKA NISKOEMISyjNA Działanie 5.1: Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii Działanie wspólne dla dwóch projektów – możliwość realizacji kompleksowego projektu tworzenia ZMP w obszarze odnawialnych źródeł energii w obszarze biomasy. Partnerstwo lokalne wspierające lokalne wytwórnictwo energii oparte na biomasie (na przykład biogazownie) które będą kreować ZMP.	
Powiązane z RPO WP: Działanie. 5.1		
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 5.1: „Działania na rzecz rozwoju infrastruktury OZE będą generować nowe miejsca pracy , co przy zapewnieniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych umożliwi dywersyfikację zatrudnienia, zwłaszcza na obszarach wiejskich . Należy oczekiwać zwiększenia zatrudnienia szczególnie w przemyśle i usługach związanych z wytwarzaniem i obsługą urządzeń oraz instalacji energetycznych (...) Produkcja energii ze źródeł odnawialnych może odbywać się w modelu rozproszonym - w małych zdecentralizowanych wytwórniach, które jednocześnie mogą być dodatkowym źródłem dochodów lokalnych społeczności (co jest możliwe w przypadku wytwórni zarządzanych przez osoby fizyczne lub podmioty prawne tworzone przez mieszkańców gminy i samorząd). (...)Przewidywane jest dofinansowanie interwencji z zakresu rozwoju infrastruktury wytwórczej biokomponentów i biopaliw produkowanych w dużej mierze z surowców odpadowych i pozostałości z produkcji rolniczej oraz przemysłu rolno-spożywczego (...) W celu zachęcenia lokalnych społeczności do wdrażania nowatorskich rozwiązań z zastosowaniem OZE projekty przedkładać przez samorządy i lokalne społeczności będą traktowane priorytetowo. Preferowane będą mikroinstalacje służące do produkcji energii z biogazu, zagospodarowujące odpady pochodzące z rolnictwa i hodowli”		

PROJEKT 1 Aktywizacja defaworyzowanych w obszarze recyklingu	PROJEKT 2 Reorientacja rolników i domowników w obszarze biomasy	PROJEKT 3 Partnerstwo lokalne na rzecz adaptacji do Zielonej Gospodarki
RPO WP: PRIORYTET VI OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI Działanie 6.1: Efektywny system gospodarowania odpadami Działanie wspólne dla dwóch projektów – możliwość realizacji kompleksowego projektu tworzenia ZMP w obszarze recyklingu. Partnerstwo lokalne wspierające inwestycyjnie MSP zajmujące się recyklingiem oraz inne formy edukacyjne i doradcze związane z ZMP zgodnie z innowacyjnym modelem.	Projekty reorientacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich kompleksowymi i i 2, na przykład jako dodatkowe działania związane z gospodarowaniem biomasą traktowaną jako odpad z produkcji rolnej. Powiązane z RPO WP: Działanie. 6.1 Powiązane z RPO WP: Działanie. 5.1	RPO WP: PRIORYTET VI OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI Działanie 6.1: Efektywny system gospodarowania odpadami Działanie wspólne dla dwóch projektów – możliwość realizacji kompleksowego projektu tworzenia ZMP w obszarze recyklingu. Partnerstwo lokalne wspierające MSP zajmujące się recyklingiem oraz inne formy edukacyjne i doradcze związane z ZMP zgodnie z innowacyjnym modelem.
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 5.1: „Zgodne z przepisami prawa operacje wpisywać się będą w elastyczną, pięciostopniową hierarchię postępowania z odpadami: zapobieganie powstaniu odpadów, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, np. odzysk energii, utylizacja (...)system zostanie usprawniony poprzez inwestycje w stacje transportu odpadów i ich zbiórkę (...) instalacje do odzysku i recyklingu odpadów (w tym kompostowanie dla odpadów organicznych) oraz instalacje do odzysku energii (...)Nacisk zostanie położony na łączenie wielu inwestycji lokalnych w ramach projektów zintegrowanych, tak aby osiągnąć znaczącą zmianę w regionie w zakresie gospodarki odpadami(...) urzędzenia do recyklingu, kompostowania i odzysku połączone z działaniami mającymi za cel podniesienie poziomu świadomości i informacji obywateli na temat systemu zbiórki i zagospodarowania odpadów (...)Kolejnymi grupami odpadów, dla których przewidziano działania są odpady opakowaniowe oraz zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, odpady niebezpieczne, odpady wielkogabarytowe, zużyte baterie i akumulatory (...) Działania upowszechniające w zakresie podniesienia poziomu wiedzy i informacji związanej z systemem gospodarki odpadami powierzone zostaną głównie organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność statutową w dziedzinie ochrony środowiska lub innym ww. podmiotom jeśli będzie to część projektu infrastrukturalnego”		
RPO WP: PRIORYTET VII POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ Działanie 7.1: Rozwój działań aktywnej integracji Działanie 7.3: Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa podlaskiego Projekty aktywizacyjne integracyjne dla osób po 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych ukierunkowane na ZMP: EDUKATOR, oraz ZMP: SEGREGATOR. Projekty wykorzystujące narzędzia edukacyjne i doradcze składające się model i formy szkoleń w miejscu pracy – STAŻE i praktyki ZMP w MSP w recyklingu czy zatrudnienie w spółdzielniach socjalnych 50+ i osób niepełnosprawnych w recyklingu (ZMP: SEGREGATOR)	Projekt aktywizacyjny komplementarny z Projektem I integracji społecznej osób po 50 roku życia, niepełnosprawnych i zagrożonych ubóstwem na obszarach wiejskich oraz orientujący się na ZMP związane z biomasą, Projekt może być realizowany jako jedno z zadań w Projekcie I – reorientacja domowników i wsparcie zagrożonych ubóstwem na obszarach wiejskich oraz ZMP: EDUKATOR na obszarach wiejskich w obszarze biomasy. Powiązany z RPO WP: Działanie. 7.1 Powiązany z RPO WP: Działanie. 7.3 Powiązany z RPO WP: Działanie. 2.1	RPO WP: PRIORYTET VII POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ Działanie 7.3: Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa podlaskiego Projekt kooperacyjny komplementarny z Projektem I integracji społecznej osób po 50 roku życia, niepełnosprawnych orientujący się na współpracy lokalnej wspierającej tworzone ZMP. Projekt może być realizowany jako jedno z zadań w Projekcie I - Rekrutacja uczestników i firm do staży w ekonomii oraz wsparcie instytucji ekonomii społecznej - na przykład spółdzielnie socjalne zatrudniające 50+, ON w recyklingu (ZMP: SEGREGATOR) Powiązany z RPO WP: Działanie. 7.1 Powiązany z RPO WP: Działanie. 2.1
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 7.1 i 7.3: „Przedsięwzięcia na rzecz zwiększenia dostępu do runku pracy osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym mogą być realizowane bezpośrednio przez instytucje pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe działające w obszarze i na rzecz aktywnej integracji, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne (...) oraz instytucje publicznych służb zatrudnienia (w zakresie wspólnych działań partnerskich)(...) Włączeniu społecznemu ukierunkowanemu na zatrudnienie służy tworzenie warunków do powstawania miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. (...)poprzez usługi animacyjne oraz inkubacyjne, oraz rozwój i funkcjonowanie już istniejących przedsiębiorstw społecznych (...) Ponadto, konieczne jest wzmocnienie roli otoczenia podmiotów ekonomii społecznej w jej rozwoju poprzez tworzenie regionalnych i lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej		

PROJEKT 1 Aktywizacja defaworyzowanych w obszarze recyklingu	PROJEKT 2 Reorientacja rolników i domowników w obszarze biomasy	PROJEKT 3 Partnerstwo lokalne na rzecz adaptacji do Zielonej Gospodarki
Projekty aktywizacyjne oraz integracji społecznej dla osób po 50 roku życia ukierunkowane na ZMP: EDUKATOR wykorzystujące narzędzia edukacyjne i doradcze w obszarze biomasy i recyklingu na obszarach wiejskich oraz projekty dla osób niepełnosprawnych zorientowane na ZMP: SEGREGATOR na terenie objętym LSR, w tym staże, praktyki i subsydiowane zatrudnienie w firmach objętych wsparciem w ramach LSR przez LGD. Powiązane z RPO WP: Działanie. 8.6 Powiązane z RPO WP: Działanie. 9.3	RPO WP: PRIORYTET VIII INFRASTRUKTURA DLA USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ Działanie 8.6: Inwestycje na rzecz rozwoju lokalnego Niwelowanie różnic w dostępie do usług społecznych i zatrudnienia poprzez realizację LSR. Projekty Partnerstwa Lokalnego na obszarach wiejskich uwzględniające wsparcie inwestycyjne i doradcze MSP kreujących ZMP w obszarze biomasy oraz recyklingu ze wsparciem mieszkańców w podjęciu zatrudnienia w MSP. RPO WP: PRIORYTET IX ROZWÓJ LOKALNY Działanie 9.1: Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego Wzrost partycypacji społecznej w realizacji lokalnych strategii rozwoju oraz wspólne inicjatywy na rzecz rozwiązywania problemu społecznego. Projekty Partnerstwa Lokalnego na obszarach wiejskich rozwiązujące problem grup defaworyzowanych w oparciu o LSR uwzględniające nowe miejsca pracy w obszarze biomasy i recyklingu.	
Według dokumentu strategicznego (RPO WP) Działanie 8.6 i 9.1: „Aby zapewnić, iż stosowanie oddolnego podejścia jest skuteczne i oferuje maksimum wartości dodanej, kryteria wyboru Lokalnych Strategii Rozwoju skupiać się będą przede wszystkim na jakości proponowanej strategii i partnerstwa biorącego udział w jej budowaniu (...) Premiowane będą kryteria wyboru uwzględniające potrzeby osób będących w niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Wsparcie dotyczące osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym będzie realizowane poprzez obligatoryjne wskazanie w LSR grup defaworyzowanych zdiagnozowanych na ich obszarach (...) Problemy społeczne, których następstwem jest wykluczenie społeczne mają bardzo wyraźny wymiar przestrzenny, toteż następować będzie koncentracja przestrzenna działań (konkretne gminy czy powiaty) na zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarach miast oraz obszarach wiejskich zagrożonych marginalizacją. Dlatego niezbędne jest umożliwienie realizowania działań wynikających z inicjatyw oddolnych (...) Zaangażowanie społeczności lokalnych wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez podejmowanie wspólnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów, odkrywanie i wyzwalanie lokalnego potencjału, współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi firmami, realizację projektów odpowiadających na bezpośrednie potrzeby ludzi, wspólne pokonywanie barier (...) niskiego poziomu jakości życia”		

Zestawienie uwzględnia końcowy projekt dokumentu Regionalny Program Operacyjny dla woj. podlaskiego (RPO WP 2014-2020) w wersji z dnia 21 grudnia 2014 roku. Wersja ta uwzględnia ostatnie uwagi Komisji Europejskiej, jednak może ulec nieznacznym zmianom w procesie końcowej akceptacji dokumentu przez KE.

W powyższej analizie potencjalnych źródeł finansowania modelowych projektów ZMP uwzględniono **RPO**, jako program, w którym można realizować projekty na rzecz ZMP o charakterze lokalnym zgodnie z zaproponowanym modelem tworzenia i finansowania ZMP na terenie gminy. Nie ogranicza to możliwości zastosowania innowacyjnego modelu do woj. podlaskiego, gdyż w RPO innych województw można znaleźć działania zgodne z zaproponowaną strategią tworzenia i finansowania ZMP. Należy jednak podkreślić, iż zaproponowane innowacje testowane były w woj. podlaskim, które charakteryzuje się specyficzną sytuacją, co odzwierciedlone jest w RPO WP oraz SRWP 2020, w której zaakcentowano “zieloność” gospodarki. Innym **komplementarnym źródłem finansowania** działań o charakterze regionalnym jest **Program Operacyjny Polska Wschodnia** (POPW 2014-2020) wraz z Priorytetem I, **Przedsiębiorcza Polska Wschodnia** wraz z działaniem **Platformy startowe dla nowych pomysłów** dla wsparcia **start’upów** w zakresie recyklingu i biomasy oraz **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich** (PROW 2014-2020), w którym przewidziano finansowanie **LSR** będących obszarem projektowania i finansowania Partnerstwa Lokalnego na rzecz MSP na terenie gmin wiejskich oraz działania 7.2.1: **Szkolenia zawodowe** i nabywanie umiejętności w zakresie ZMP oraz 7.8.1: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym **inwestycje w energię odnawialną** i w oszczędzanie energii oraz 7.7.2: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej pozarolniczej na obszarach wiejskich (**Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej**) kluczowe dla finansowania inwestycji związanych z biomasą. Programy te warto uwzględnić w Karcie Działania Partnerstwa Lokalnego.

Karta Zasobów – KAPITAŁ Partnerstwa

Kartę wypełnia każda instytucja, firma, organizacja pozarządowa zaproszona do Partnerstwa Lokalnego na wstępnym etapie budowania partnerstwa i omówiona na warsztatach inicjujących lokalną współpracę. Karta może być wypełniona w jednym lub we wszystkich obszarach problemowych w zależności do potencjału i oczekiwań Partnera.

NAZWA PARTNERA			
STATUS		JST ☐ NGO ☐ MSP ☐ inny: ☐ jaki:	
PROJEKT 1 Aktywizacja defaworyzowanych w obszarze recyklingu	PROJEKT 2 Reorientacja rolników i domowników w obszarze biomasy	PROJEKT 3 Partnerstwo lokalne na rzecz adaptacji do Zielonej Gospodarki	
STATUT, MISJA LUB CELE GOSPODARCZE PARTNERA			
Wskazać OBSZARY ZGODNOŚCI : Wsparcie osób po 50 roku życia ☐ Wsparcie niepełnosprawnych ☐ Działania rynku pracy (szkolenia): ☐ Aktywna integracja: ☐ Recykling, zbiórki: ☐ Uwagi:	Wskazać OBSZARY ZGODNOŚCI : Wsparcie rolników ☐ Wsparcie domowników ☐ Rozwój obszarów wiejskich: ☐ Doradztwo rolnicze: ☐ Biomasa, OZE: ☐ Uwagi:	Wskazać OBSZARY ZGODNOŚCI : Wsparcie MSP: ☐ Wsparcie gmin i JST ☐ Rozwój lokalny: ☐ Zielona gospodarka: ☐ Ochrona środowiska: ☐ Uwagi:	
DOŚWIADCZENIE, PROJEKTY, DOBRE PRAKTYKI W OBSZARACH PROBLEMOWYCH			
Opis doświadczenia, sukcesów:	Opis doświadczenia, sukcesów:	Opis doświadczenia, sukcesów:	
ZASOBY: KLUCZOWA KADRA W DYSPOZYCJI PARTNERA LUB WSPÓŁPRACUJĄCA			
Wskazać KLUCZOWĄ KADRĘ : Doradcy zawodowi ☐ Pośrednicy pracy ☐ Psychologowie, trenerzy osobiści ☐ Inżynierowie, technicy recyklingu: ☐ Inni specjaliści kluczowi dla obszaru: Zasoby techniczne, infrastruktura:	Wskazać KLUCZOWĄ KADRĘ : Doradcy rolniczy ☐ Pośrednicy pracy ☐ Psychologowie, trenerzy osobiści ☐ Inżynierowie, technicy biomasy: ☐ Inni specjaliści kluczowi dla obszaru: Zasoby techniczne, infrastruktura:	Wskazać KLUCZOWĄ KADRĘ : Doradcy zawodowi ☐ Pośrednicy pracy ☐ Psychologowie, trenerzy osobiści ☐ Inżynierowie, technicy recyklingu: ☐ Inni specjaliści kluczowi dla obszaru: Zasoby techniczne, infrastruktura:	
OCZEKIWANIA, POTRZEBY PARTNERA			
Opis oczekiwań i potrzeb:	Opis oczekiwań i potrzeb:	Opis oczekiwań i potrzeb:	
PROPOZYCJE, POMYSŁY PARTNERA DO ZREALIZOWANIA WE WSPÓŁPRACY LOKALNEJ			
Opis pomysłów i projektów:	Opis pomysłów i projektów:	Opis pomysłów i projektów:	

Karta Działań - KIERUNKI rozwoju Partnerstwa ZMP

Kartę wypełnia Partnerstwo Lokalne jako załącznik do *Strategii tworzenia i finansowania ZMP w gminie* lub na etapie przygotowania wspólnych projektów w wybranym programie operacyjnym.

ZADANIE NAZWA I OPIS:			
PARTNER odpowiedzialny			
PROJEKT 1 Aktywizacja defaworyzowanych w obszarze recyklingu		PROJEKT 2 Reorientacja rolników i domowników w obszarze biomasy	
GŁÓWNY ☐ POWIĄZANY ☐		GŁÓWNY ☐ POWIĄZANY ☐	
PROJEKT 3 Partnerstwo lokalne na rzecz adaptacji do Zielonej Gospodarki			
GŁÓWNY ☐ POWIĄZANY ☐			
OBSZAR WSPARCIA LUB OBSZAR INTERWENCJI PROJEKTU I OPIS ZADANIA			
Wskazać OBSZAR WSPARCIA: Wsparcie osób po 50 roku życia ☐ Wsparcie niepełnosprawnych ☐ Działania rynku pracy (szkolenia): ☐ Aktywna integracja: ☐ Recykling, zbiórki: ☐ WSKAŹNIKI REZULTATU/OPIS:		Wskazać OBSZAR WSPARCIA: Wsparcie rolników ☐ Wsparcie domowników ☐ Rozwój obszarów wiejskich: ☐ Doradztwo rolnicze: ☐ Biomasa, OZE: ☐ WSKAŹNIKI REZULTATU/OPIS:	
Wskazać OBSZAR WSPARCIA: Wsparcie MSP: ☐ Wsparcie gmin i JST ☐ Rozwój lokalny: ☐ Zielona gospodarka: ☐ Ochrona środowiska: ☐ WSKAŹNIKI REZULTATU/OPIS:			
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA, OBSZARU WSPARCIA, ZADANIA			
Wskazać PROGRAM, DZIAŁANIE: RPO WP, Działanie 1.3 ☐ RPO WP, Działanie 1.4 ☐ RPO WP, Działanie 1.5 ☐ RPO WP, Działanie 2.1 ☐ RPO WP, Działanie 2.3 ☐ RPO WP, Działanie 2.4 ☐ RPO WP, Działanie 3.2 ☐ RPO WP, Działanie 3.3 ☐ RPO WP, Działanie 5.1 ☐ RPO WP, Działanie 6.1 ☐ RPO WP, Działanie 7.1 ☐ RPO WP, Działanie 7.3 ☐ RPO WP, Działanie 8.6 ☐ RPO WP, Działanie 9.1 ☐ INNE PROGRAMY (PROW, POPW): BUDŻET ZADANIA:		Wskazać PROGRAM, DZIAŁANIE: RPO WP, Działanie 1.3 ☐ RPO WP, Działanie 1.4 ☐ RPO WP, Działanie 1.5 ☐ RPO WP, Działanie 2.1 ☐ RPO WP, Działanie 2.3 ☐ RPO WP, Działanie 2.4 ☐ RPO WP, Działanie 3.2 ☐ RPO WP, Działanie 3.3 ☐ RPO WP, Działanie 5.1 ☐ RPO WP, Działanie 6.1 ☐ RPO WP, Działanie 7.1 ☐ RPO WP, Działanie 7.3 ☐ RPO WP, Działanie 8.6 ☐ RPO WP, Działanie 9.1 ☐ INNE PROGRAMY (PROW, POPW): BUDŻET ZADANIA:	
Wskazać PROGRAM, DZIAŁANIE: RPO WP, Działanie 1.3 ☐ RPO WP, Działanie 1.4 ☐ RPO WP, Działanie 1.5 ☐ RPO WP, Działanie 2.1 ☐ RPO WP, Działanie 2.3 ☐ RPO WP, Działanie 2.4 ☐ RPO WP, Działanie 3.2 ☐ RPO WP, Działanie 3.3 ☐ RPO WP, Działanie 5.1 ☐ RPO WP, Działanie 6.1 ☐ RPO WP, Działanie 7.1 ☐ RPO WP, Działanie 7.3 ☐ RPO WP, Działanie 8.6 ☐ RPO WP, Działanie 9.1 ☐ INNE PROGRAMY (PROW, POPW): BUDŻET ZADANIA:			
HARMONOGRAM, OKRES REALIZACJI DLA DANEGO OBSZARU PROBLEMOWEGO			
Data rozpoczęcia i zakończenia: START: END:		Data rozpoczęcia i zakończenia: START: END:	
Data rozpoczęcia i zakończenia: START: END:		Data rozpoczęcia i zakończenia: START: END:	

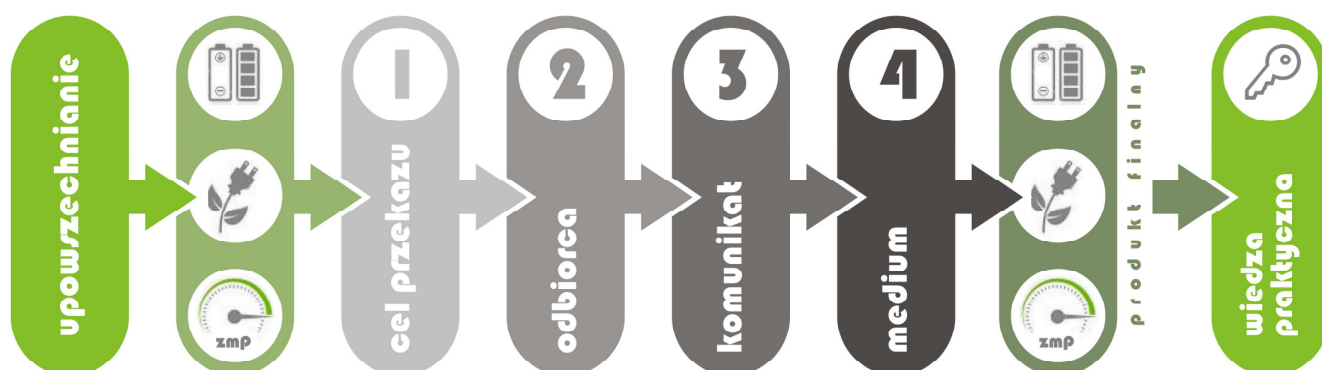
MAINSTREAMING innowacji ZMP

Narzędzie zostało zaproponowane w efekcie testu i rekomendacji uczestników eksperymentu społecznego jako dodatkowy, dziewiąty produkt finalny spinający klamrą wszystkie 8 produktów finalnych składających się na Model kreowania ZMP w obszarze recyklingu oraz Model kreowania ZMP w obszarze biomasy. W tej sytuacji w strategii upowszechniania należy przesunąć akcent na ten produkt, który jest jednocześnie filarem Modelu kreowania ZMP w obszarze partnerstwa lokalnego oraz upowszechniać wszystkie produkty finalne projektu w kontekście współpracy lokalnej, czyli stosunkowo zrozumiałego działania, jakim jest przyjęcie Strategii tworzenia i finansowania ZMP w gminie w oparciu o efekty wspólnie przeprowadzonego pilotażu w obszarze recyklingu lub biomasy.

Dodatkowo w efekcie przeprowadzonego eksperymentu zmodyfikowano Model kreowania ZMP w obszarze ZSEE i baterii. W pierwotnych założeniach planowano głównie zbiórkę baterii oraz drobnego sprzętu elektronicznego. W finalnej wersji modelu obszar recyklingu rozszerzono o dwa kolejne sprawdzone i rekomendowane w wyniku testu przedmioty zbiórek, jakimi jest używana odzież oraz plastikowe nakrętki. Te dwa obszary zbiórki zostały zarekomendowane przez gminy biorące udział w teście, jako wspierające i stabilizujące (ekonomicznie) zbiórkę baterii i sprzętu elektronicznego, których opłacalność w dużym stopniu zależy od czynników makroekonomicznych oraz zmieniających się uwarunkowań prawnych w obszarze ZSEE. Zbiórka odzieży oraz nakrętek cieszy się do lat w miarę stabilnym wskaźnikiem ekonomicznym i popularnością, dlatego też może wspierać i stabilizować model finansowy dwóch pozostałych obszarów zbiórki. Mając na uwadze gabaryty zbieranych materiałów i potencjalnych uczestników planu zbiórki (uczniowie szkół vs rodzice i osoby dorosłe, mieszkańcy gminy), ubrania skojarzone zostały ze zbiórką ZSEE (większe gabaryty, udział firm oraz rodziców, mieszkańców gmin – akcje osiedlowe), co uwzględnione zostało w finalnej wersji kalkulatora do szacowania ZSEE i ubrań (PF 6); natomiast nakrętki zostały skojarzone ze zbiórką baterii (małe gabaryty, udział uczniów – akcje szkolne), co uwzględnione zostało w finalnej wersji kalkulatora do szacowania baterii i nakrętek (PF 7).

W związku z powyższym, na etapie upowszechniania wskazana jest zmiana nazwy modelowego obszaru ZMP z „baterie” na „recykling” i rozszerzenie akcji promocyjnej i edukacyjnej także na zagadnienia związane z odzyskiem odzieży i plastiku. Wprowadzenie materiałów te pozostają jako element towarzyszący głównym zbiórkom, zwiększający ich efektywność finansową, jednak wskazane jest przesunięcie akcentu medialnego z baterii i ZSEE na ogólnie rozumiany RECYKLING. To przewartościowanie i zmiana nazwy modeli (także w obszarze prezentacji graficznej) jest istotnym elementem zarządzania ryzykiem, w sytuacji gdy nastroje społeczne wokół odzyskiwania baterii i ZSEE oraz wpływu tych procesów na środowisko w krajach trzeciego świata, mogłoby utrudnić przeprowadzenie całego procesu w ramach akcji społecznej. Rozszerzenie obszaru zbiórki nie tylko więc zmniejsza ryzyka związane z przepisami prawa dotyczącymi ZSEE oraz materiałów niebezpiecznych, ale także zwiększa katalog potencjalnych uczestników o instytucje i organizacje doświadczone w zbiórkach odzieży i nakrętek, ze szczególnym uwzględnieniem trzeciego sektora oraz instytucji polityki społecznej, co jest kluczowe dla mniejszych gmin o małym potencjale przedsiębiorców związanych branżowo z ZSEE. W tym przypadku przesunięcie akcentu z działań biznesowych na działania o charakterze społecznym i pomocowym, zwiększa uniwersalność modelu oraz jego akceptowalność społeczną. Nowa strategia upowszechniania związana z tymi zmianami powinna w równy stopniu akcentować argumenty finansowe jak i społeczne procesu kreowania ZMP na rzecz grup defaworyzowanych na rynku pracy.

Zastosowanie wypracowanych rozwiązań w praktyce społecznej gmin i praktyce zawodowej użytkowników jest GŁÓWNYM CELEM STRATEGII UPOWSZECHNIANIA, rozumianej jako zaplanowane działania mające na celu przekazanie określonym adresatom praktycznej informacji, wiedzy o wypracowanych innowacjach z zastosowaniem strategii czterech kroków:

CEL PRZEKAZU. Określenie celu upowszechniania jest kluczowe dla powodzenia, czytelności i użyteczności działań informacyjnych. Kluczowym momentem jest **rozdzielenie upowszechniania i włączania** (mainstreamingu). Celem pierwszego jest przekazanie informacji, wiedzy o wypracowanych produktach, celem drugiego zapewnienie warunków do ich stosowania w praktyce. **Upowszechnianie jest warunkiem skutecznego mainstreamingu**, gdyż bez wiedzy praktycznej o wypracowanych produktach, nawet przy zapewnieniu optymalnych warunków w drodze legislacji, nowych przepisów prawa czy uchwał władz lokalnych produkt nie będzie żył w praktyce, gdyż zabraknie zwykłych użytkowników chętnych do zastosowania innowacji. Tak więc celem, upowszechniania jest zwiększenie wiedzy ogólnej na temat zalet wypracowanych innowacji oraz wiedzy praktycznej na temat procedur stosowania zwalidowanych produktów finalnych. Zważywszy na występowanie w modelu zagadnień podaży i popytu, proces upowszechniania można traktować jako działanie zwiększające popyt i podaż, poprzez zmianę świadomości, poglądów a nawet postaw mieszkańców regionu w zakresie ZMP.

ODBIORCA PRZEKAZU. Zdefiniowanie dwóch niezależnych grup odbiorców i użytkowników w testowanym modelu wymaga dwutorowego podejścia w procesie jego upowszechniania. Działania upowszechniające skierowane będą **DO ODBIORCÓW INNOWACJI**, jakimi są osoby bezrobotne (w szczególności **osoby niepełnosprawne, po 50 roku życia, odchodzący z rolnictwa i bezrobotni na obszarach wiejskich**) oraz do szerszej grupy, jaką jest opinia publiczna, mieszkańcy gmin, lokalne społeczności zainteresowane efektami społecznymi ZMP czy zielonej gospodarki. Z drugiej strony działania skierowane będą **DO UŻYTKOWNIKÓW INNOWACJI** określonych w 3 grupach związanych z poziomami modelowej interwencji: przedstawicieli i pracowników **NGO** oraz publicznych służb zatrudnienia zainteresowanych aktywizacją zawodową 4 wskazanych grup osób bezrobotnych oraz wdrożeniem zielonej gospodarki (doradcy zawodowi, pośrednicy pracy, edukatorzy); przedsiębiorców i pracowników **MSP** organizujących, finansujących ZMP (właścicieli firm, menedżerów, kadrowców, księgowych) oraz przedstawicieli i pracowników **JST** i lokalnych organizacji pozarządowych koordynujących społeczne akcje zbiórki, lokalne działania (edukacyjne, doradcze, projektowe, inwestycyjne) na rzecz ZMP (wójtowie, burmistrzowie, pracownicy administracji publicznej, liderzy społeczni, nauczyciele w szkołach).

KOMUNIKAT. Działania w zakresie upowszechniania uwzględniać powinny zasadę **rozdzielenia komunikatów** (formy i treści przekazu) adekwatnie do potrzeb, możliwości poznawczych, zainteresowań wskazanych grup odbiorców i użytkowników. Do przekazu i informacji o projekcie, innowacjach, ZMP i zielonej gospodarce stosowane będą **INFORMACJE OGÓLNE** prezentujące walory produktów finalnych, pozytywne wyniki testowania, skierowane być powinny do szerokiego odbiorcy, jakim jest opinia publiczna. **INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE** powinny być kierowane do wskazanych grup użytkowników i prezentować powinny kwestie techniczne rozwiązań na

3 poziomach stosowania (pracownik, pracodawca, partnerstwo) w 3 zakresach społecznych akcji (recykling, biomasa, ZMP w gminie) – łącznie w 9 aspektach wypracowanej innowacji. Pierwszy rodzaj informacji przekazany może być w ramach ogólnych mediów lub artykułów w prasie. Informacje szczegółowe i użytkowe wymagać będą zastosowania form seminaryjnych, szkoleniowych lub publikacji, wg poniższego rozróżnienia:

Komunikaty DLA ODBIORCÓW innowacji: zalety wypracowanych w projekcie innowacji, w szczególności znaczenie zielonej gospodarki w zrównoważonym rozwoju gospodarczym; charakterystyka ZMP, w szczególności 4 modelowych zawodów i ich dostosowania do specyficznych potrzeb i możliwości 4 grup osób bezrobotnych, możliwości kreowania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich oraz w czasie kryzysu i spowolnienia gospodarczego dzięki wdrażaniu postulatów zielonej gospodarki, społeczne koszty i rezultaty finansowania ZMP przez samorządy lokalne, rola organizacji pozarządowych w realizacji usług społecznych związanych z ZMP, w tym wieloletniego kontraktowania usług społecznych w zakresie gospodarki odpadami ZSEE (stabilizacja, optymalizacja, profesjonalizacja, rozwój działań organizacji pozarządowych); zalety społeczeństwa obywatelskiego, solidarności społecznej jako warunku rozwoju lokalnego.

Komunikaty DLA UŻYTKOWNIKÓW innowacji: metody diagnozy i oceny predyspozycji zawodowych do pracy w ZMP, w szczególności planowania kariery (doradztwo i edukacja) w zakresie 4 modelowych zawodów i ich dostosowania do specyficznych potrzeb i możliwości 4 grup osób bezrobotnych; metody planowania akcji społecznych kreujących ZMP i zapewniających efektywność przedsięwzięcia i trwałość ZMP; formy organizacji i finansowania ZMP w obszarze działalności komercyjnej (MSP) oraz budżetu gminy (JST, NGO), rola JST i NGO w organizacji zbiorów, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień formalno-prawnych partnerstw publiczno-społecznych, publiczno-prywatnych oraz wieloletniego kontraktowania usług społecznych przez JST dla NGO w zakresie gospodarki odpadami ZSEE, tworzenia grup producenckich i współpracy gmin.

MEDIUM. Zdefiniowanie instrumentów i kanałów komunikacyjnych to ostatni krok planowania strategii upowszechniania. Dlatego też, zważywszy na różnorodne treści (komunikaty) oraz szczegółowości przekazów w procesie upowszechniania wskazane jest zastosowanie następujących instrumentów: **działania medialne**, w których dzięki zaangażowaniu do współpracy dziennikarzy mediów lokalnych i regionalnych będzie możliwe dotarcie z informacjami do szerokiego odbiorcy; przygotowanie i publikacja w prasie **3 artykułów merytorycznych** poświęconych 3 poziomom interwencji, czyli zagadnieniom kierowanych do osób bezrobotnych (promocja ZMP, profili kompetencyjnych i edukacji zawodowej w zakresie 4 modelowych zawodów ZMP); do pracodawców i przedsiębiorców (promocja zielonej gospodarki, walory biznesowe obrotu ZSEE i biomasą) oraz do samorządowców i liderów społecznych (zalety współpracy lokalnej na rzecz ZMP oraz wpływu tej współpracy na rozwój lokalny); **publikacje wdrożeniowe** kierowane do użytkowników wypracowanych innowacji (9 produktów i 3 modele interwencji); **krótkie szkolenia/seminaria** dla osób bezrobotnych oraz **seminaria upowszechniające** dla użytkowników realizowane we współpracy z PUP dla recyklingu oraz z JST (gminą wiejską) dla obszarów biomasy.

Działania upowszechniające tworzą spójny **PLAN DZIAŁAŃ**, będący wstępem do skutecznych działań mainstreamingowych. **CELEM STRATEGII WŁĄCZANIA** będzie implementacja praktycznych rozwiązań tworzenia ZMP w praktykę społeczną gmin województwa podlaskiego. W wyniku badań prowadzonych w pierwszej fazie projektu ustalono, iż model ZMP będzie funkcjonował w zakresie istniejących ram prawa a wysiłki skoncentrowane zostaną na wypracowaniu rozwiązań sprzyjających tworzeniu ZMP w istniejącym stanie prawnym, dlatego też rekomendacje legislacyjne czy zmiana prawa

krajowego nie będzie głównym przedmiotem mainstreamingu. Podejście to oraz obszar realizacji projektu definiuje **GŁÓWNY NURT POLITYKI** w wymiarze i kontekście **POLITYKI REGIONALNEJ** tworzonej przez samorządy terytorialne województwa i gmin, dlatego też rekomendacje legislacyjne dotyczyć będą prawa regulującego działalność samorządów (na przykład kwestie związane z kontraktowaniem usług społecznych w obszarze gospodarki odpadami, usług rynku pracy czy też wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i promocji gminy, zawierania partnerstw publiczno-prywatnych czy publiczno-społecznych w obszarze zbiórki ZSEE oraz odbioru biomasy). Za główny nurt polityki na poziomie regionalnym uznać należy **dokumenty strategiczne województwa** a na poziomie lokalnym (powiatu, gminy) dokumenty strategiczne, takie jak **strategie gminy** czy firm:

POZIOM PRACOWNIKA jest najniższym szczeblem włączenia, a odpowiednikiem polityki (dokumentu strategicznego) będzie **indywidualny plan działania (IPD)** uwzględniający ZMP w rozwoju zawodowym (plan edukacji zawodowej, reorientacji zawodowej lub aktywizacji). Należy zapewnić, by w ramach realizowanych projektów doradczych (aktywizacyjnych) opracowane każdorazowo były i przyjęte do wdrożenia przez uczestników projektu Indywidualne Plany Działań uwzględniające ZMP i aktywny udział w projektach realizowanych w tym obszarze przez Partnerstwo Lokalne zgodnie z przyjętą strategią i dalszymi planami działań (na przykład udział uczestników szkoleń dla bezrobotnych w stażach i praktykach na ZMP tworzonych w firmach lub start'upach otrzymujących dotacje w obszarze recyklingu lub biomasy).

POZIOM ORGANIZACJI jest kolejnym poziomem włączenia na poziomie organizacji (instytucji, firmy), gdzie przewidziano dokumenty strategiczne na wyższym poziomie ogólności w stosunku do IPD (związane z zarządzaniem instytucjami, czyli poziom **strategii firmy, misji, statutu, standardu organizacyjnego** uwzględniającego ZMP w działalności. W tym kontekście należy zapewnić wsparcie doradców biznesowych i audytorów w firmach pod kątem oceny możliwości tworzenia ZMP w firmie i wpisania ich w strategię rozwoju firmy. Podobnie w przypadku szkolenia kadr instytucji rynku pracy w zakresie doradztwa na rzecz ZMP, rozwój kadr w tym zakresie powinien być powiązany ze strategią rozwoju usług czy obszarów działalności doradczych w dokumentach strategicznych, statutowych instytucji. W przypadku szkoły zawodowej tworzącej nowy kierunek kształcenia w obszarze ZMP, zmiany powinny być trwale wpisane w program rozwojowy dostosowujący ofertę edukacyjną do potrzeb rynku pracy zapewniający szersze możliwości finansowania nowego obszaru rozwoju instytucji (na przykład wyposażenia warsztatów szkolnych).

POZIOM GMINY jest włączeniem na poziomie lokalnej społeczności, czyli poziom modelowy dla prezentowanej *Strategii tworzenia i finansowania ZMP w gminie*. Będą to także **wieloletnie programy współpracy JST z NGO** związane z kontraktowaniem usług społecznych związanych z przedsiębiorczością lokalną, społeczeństwem obywatelskim, ochroną środowiska czy też pomocą społeczną i edukacją na rzecz grup defaworyzowanych w gminie. Już na etapie modelu tworzenia ZMP **przewidziano włączanie modelu w politykę lokalną gminy** poprzez modelowe plany zbiórki angażujące JST jako operatora zbiórki współpracujące z NGO i MSP poprzez odpowiednie uchwały przyjmujące plany zbiórek.

POZIOM REGIONU jest najbardziej ogólnym poziomem włączania - mniej precyzyjnym, przez co ogranicza się do działań typowych dla upowszechniania (seminaria z udziałem decydentów: samorządów gminnych, powiatowych i wojewódzkich oraz regionalnych i lokalnych centrów wspierania organizacji pozarządowych). W ramach współpracy z tymi organizacjami warto podejmować starania włączenia wypracowanych rezultatów w dokumenty strategiczne dla regionu związane z polityką rynku pracy, rozwiązywania problemów społecznych czy ochroną środowiska.

W ramach mainstreamingu, stanowiącego dopełnienie procesu upowszechniania, prowadzone będą działania mające na celu włączenie wypracowanych produktów do głównego nurtu lokalnej i regionalnej polityki. Działania w tym zakresie przyjmą charakter zarówno mainstreamingu **horyzontalnego**, jak i **wertykalnego**. W związku z faktem, iż zasięg przestrzenny Projektu obejmuje województwo podlaskie podejmowane aktywności zogniskowane będą na użytkownikach i decydentach działających w tym regionie:

🗨️ **POLITYKA, czyli mainstreaming WERTYKALNY.** W ramach działań skierowanych do decydentów mających wpływ na proces tworzenia lokalnej i regionalnej polityki związanej z obszarem problemowym wypracowanych innowacji należy prowadzić systematyczny **lobbying polityczny** zmierzający do przyjęcia dokumentu strategicznego, jakim będzie **Strategia organizacji i tworzenia ZMP w gminach i miastach woj. podlaskiego**. Transfer produktów finalnych do obszaru działania decydentów realizowany może być także poprzez publikacje książkowe z innowacyjnymi narzędziami wspierającymi tworzenie ZMP wypracowanymi w projekcie oraz kolejnych działaniach Partnerstw Lokalnych, które powinny być przekazane do wszystkich samorządów w regionie wraz z listem kierowanym do poszczególnych decydentów oraz kierowników działów mających przełożenie na praktykę i współpracę z podległymi instytucjami. Wymienieni decydenci to podmioty uczestniczące w procesie tworzenia oraz uchwalania strategicznych dokumentów odnoszących się bezpośrednio do rozwoju społeczno – gospodarczego, w tym kształtujący **dokumenty strategiczne** odnoszące się bezpośrednio do obszarów testu, takich jak: *Strategia Rozwoju woj. Podlaskiego; Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej; Regionalna Strategia Innowacji woj. Podlaskiego; Podlaska Strategia Zatrudnienia; Program Rozwoju Edukacji Woj. Podlaskiego czy Strategia e-Podlaskie (implementacja w strategię zapisów związanych z odzyskiem starego sprzętu ICT na etapie inwestycji infrastrukturę twardą e-Edukacji czy inwestycji w e-Administracji czy e-Zdrowiu).*

Zważywszy na okres przejścia w nową perspektywę finansową większość z tych dokumentów przechodzić będzie proces aktualizacji czy konsultacji społecznych, dlatego też celem działań włączających będzie uwzględnienie wypracowanego modelu **w fazie aktualizacji i konsultacji** powyższych dokumentów na **nowy okres programowania**. Dodatkowo należy podjąć kontakty z kluczowymi osobami w kraju zajmującymi się zagadnieniem współpracy NGO's i JST. Kontakty w formie konsultacji eksperckich, prezentacji i dyskusji przy okazji konferencji związanych z obszarem problemowym we współpracy z Krajową Siecią Tematyczną oraz beneficjentami pozostałych projektów innowacyjnych w tym obszarze, celem przekazania wspólnych rekomendacji legislacyjnych z testów i wdrożeń, tak by włączyć je w **GŁÓWNY NURT POLITYKI KRAJOWEJ**.

🗨️ **STOSOWANIE, czyli mainstreaming HORYZONTALNY.** W ramach działań skierowanych do użytkowników uwzględniono działania zachęcające do stosowania wypracowanych produktów w praktyce. Szczególnie ważne **z punktu widzenia trwałości modelu** jest wdrożenie do praktyki samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych nowych metod kontraktowania i ofertowania usług publicznych w zakresie gospodarki odpadami (z wieloletnim kontraktowaniem usług społecznych w tym zakresie) dlatego też, w seminariach upowszechniających powinni wziąć udział przedstawiciele samorządów a partnerstwo lokalne powinno współpracować na etapie mainstreamingu z projektami innowacyjnymi zajmującymi się nowymi instrumentami kontraktowania usług. Kolejnym obszarem działań jest **lobbying zawodowy** rozumiany jako wywieranie wpływu na praktyków poprzez zachęty zawodowe i osobiste do stosowania modelu w praktyce zawodowej. Kluczowym działaniem w tym zakresie będzie organizacja **seminariów dla pracowników NGO, JST i MSP**, których celem będzie wdrożenie **w praktykę zawodową 8 narzędzi**, na których bazuje **Strategia tworzenia i finansowania ZMP**.

DODATKOWYM EFEKTEM mainstreamingu i upowszechniania będą trwałe korzyści społeczne związane z budowaniem **świadomości obywatelskiej** mieszkańców gmin angażowanych w społeczne akcje zbiórki baterii, ZSEE i pozyskiwania biomasy oraz w szerszym zakresie zielonej gospodarki i zrównoważonego rozwoju, budowanie postaw solidarności społecznej w zakresie akceptacji społecznych kosztów finansowania ZMP, jako miejsca pracy osób wykluczonych z rynku pracy, w sytuacji, gdy analiza finansowa przedsięwzięcia nie gwarantuje pełnego finansowania ZMP i wymaga interwencji publicznej. Dodatkowo działania prowadzić będą do **wzrostu zaufania** samorządowców i społeczności do kontraktowania usług społecznych, partnerstw publiczno-społecznych i publiczno-prywatnych na styku akcji społecznych i komercyjnych, jako form lokalnego partnerstwa niezbędnych w czasie spowolnienia gospodarczego czy wdrażania zrównoważonego rozwoju.

W zastosowaniu **Strategii tworzenia i finansowania ZMP** w praktyce należy uwzględnić rekomendacje dla **Modelu tworzenia i finansowania ZMP w obszarze partnerstwa lokalnego** oraz szczegółowe rekomendacje wdrożeniowe z testu i ewaluacji dla poszczególnych produktów finalnych składających się innowację społeczną:

- ① Należy uwzględnić rekomendacje dotyczące strategii upowszechniania związane z przesunięciem akcentu na szeroko rozumiany recykling oraz organizacje trzeciego sektora z doświadczeniem w prowadzeniu akcji zbiórek w nowo zaproponowanych obszarach recyklingu (ubrania, nakrętki), co **zwiększy stabilność strategii finansowania ZMP**
- ② Należy uwzględnić rekomendacje dotyczące strategii włączania produktu do głównego nurtu polityki poprzez uwzględnienie na etapie tworzenia lokalnego partnerstwa decydentów kreujących lokalną politykę rynku pracy oraz rozwoju gospodarczego. **Należy wykorzystać mainstreamingowy charakter produktu.**
- ③ W działaniach wdrożeniowych należy uwzględnić rekomendacje dotyczące strategii włączania produktu do głównego nurtu polityki poprzez uwzględnienie na etapie tworzenia lokalnego partnerstwa instytucji wdrażających programy unijne EFS, w szczególności RPO, PROW, POWER, tak by zapewnić możliwości finansowania produktów finalnych w dokumentacji konkursowej i kryteriach wyboru projektów. **Należy wykorzystać fakt, iż zaproponowane innowacje wpisują się JEDNOCZEŚNIE w instrumenty polityki rynku pracy (wsparcie grup defaworyzowanych) oraz instrumenty zarządzania zmianą gospodarczą i modernizacji firm.**
- ④ W pracach lokalnego partnerstwa należy pracować z wykorzystaniem Karty Zasobów oraz Karty Działania, tak by strategia miała odniesienie do konkretnych działań o określonym budżecie i czasie zgodnie z metodyką projektową. **Należy wykorzystać PROJEKTOWY charakter strategii, by zwiększyć realność i trwałość podejmowanych działań kooperacyjnych.**
- ⑤ Planując działania szkoleniowe przygotowujące lokalną społeczność do zastosowania produktu, w szczególności wspólnego wdrożenia planów zbiórki i odbioru recyklingu oraz planu produkcji i dystrybucji biomasy składające się na produkt finalny, wskazane jest organizowanie krótkich, jednodniowych szkoleń lub seminariów dla odbiorców i użytkowników narzędzi związanych z poszczególnymi 4 zawodami ZMP. **Wskazane jest organizowanie odrębnych szkoleń dla DYSTRYBUTORA I SEGREGATORA we współpracy z PUP (szkolenie dla ODBIORCÓW, czyli osób bezrobotnych, w tym 50+ i osoby niepełnosprawne oraz osobne spotkanie szkoleniowe dla pracodawców, pośredników pracy i doradców zawodowych). Analogicznie należy organizować spotkania dla zawodów PRODUCENT i DYSTRYBUTOR w gminach wiejskich, z udziałem JST i ODR (osobno w sferze podażowej ZMP dla domowników i rolników zainteresowanych zmianą zawodu oraz osobno dla rolników i przedsiębiorców w sferze popytowej ZMP). Krótkie formy szkoleniowe należy wspierać materiałami zdalnymi poradniki, kalkulatory, testy w Internecie).**

- Model sugeruje zastosowanie pakietów narzędzi w taki sposób, by zachęcać **osoby po 50 roku życia** do podjęcia zatrudnienia w zawodzie **EDUKATOR**, jednak możliwe jest zastosowanie w stosunku do tej grupy osób także materiałów związanych z zawodem SEGREGATOR
- Model sugeruje zastosowanie pakietów narzędzi w taki sposób, by zachęcać **osoby niepełnosprawne** do podjęcia zatrudnienia w zawodzie **SEGREGATOR**, jednak możliwe jest zastosowanie w stosunku do tej grupy osób także materiałów związanych z zawodem EDUKATOR
- Model sugeruje zastosowanie pakietów narzędzi w taki sposób, by zachęcać **osoby ze wsi** do podjęcia zatrudnienia w zawodzie **DYSTRYBUTOR**, jednak możliwe jest zastosowanie w stosunku do tej grupy osób, szczególnie domowników w gospodarstwach rolnych nie związanych z produkcją także materiałów związanych z zawodem SEGREGATOR czy EDUKATOR.
- Model sugeruje zastosowanie pakietów narzędzi w taki sposób, by zachęcać **rolników** do podjęcia zatrudnienia w zawodzie **PRODUCENT**, jednak możliwe jest zastosowanie w stosunku do tej grupy osób, szczególnie domowników w gospodarstwach rolnych.
- Dostosowując produkt do specyficznych potrzeb i możliwości konkretnej gminy należy skorzystać z obszarów możliwych modyfikacji wskazanych w opisie produktu, w szczególności możliwości rozszerzenia katalogu użytkowników/liderów zbiórki na organizacje pozarządowe oraz katalogu doradców zawodowych przygotowujących osoby do staży w ramach ZMP o pracowników środowiskowych OPS, do pedagogów szkolnych, pośredników pracy działających w PUP czy doradców biznesowych NGO z otoczenia biznesu, w szczególności w zakresie doradztwa w obszarze elastycznych form zatrudnienia; rozszerzenia katalogu miejsc organizacji staży i praktyk o gminę kontraktującą usługi społeczne; rozszerzenia formuły stażu i praktyki o szkolenia w miejscu pracy, nie generujące dodatkowych kosztów w formie stypendium stażowego czy też wreszcie możliwość opracowania szczegółach narzędzi wskazanych w instrukcjach przez poszczególnych użytkowników produktu z uwzględnieniem ich doświadczeń projektowych i edukacyjnych czy specyfiki gospodarczej czy kulturowej danej gminy w tym możliwości wypełnienia (analizy) kart elastycznych form zatrudnienia (organizacji ZMP) z udziałem konkretnego pracodawcy oraz możliwości rozszerzenia zastosowania narzędzi edukacyjnych i doradczych w zawodach EDUKATOR, SEGREGATOR i DYSTRYBUTOR poza modelowe grupy osób bezrobotnych rekomendowanych do poszczególnych ZMP w zaproponowanej innowacji.

Wszystkie produkty finalne związane ze **Strategią tworzenia i finansowania ZMP** powinny być dostępne nieodpłatnie i wersjach edytowalnych zapewniających możliwość modyfikacji zgodnie ze specyficznymi potrzebami i doświadczeniami przyszłych użytkowników w Internecie na stronach Partnerów zapewniających wsparcie merytoryczne i doradcze w stosowaniu zaproponowanej strategii:

- Na stornie Partnerów projektu, w tym Lidera Towarzystwo Amicus: www.towarzystwoamicus.pl
- Na stronie projektu: www.zielonagospodarka.eu
- Po walidacji w bazie produktów KIW: www.kiw-pokl.org.pl

